

HELENA AITTOLA, KATI LAINE & JUSSI VÄLIMAA

Tärkeintä on,
että kehittyä ja oppii –
titteli ei ole niin tärkeä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

*Korkeakouludiplomi-
koulutuskokeilun seuranta- ja
arviointitutkimuksen
loppuraportti*

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilun seuranta- ja
arviointitutkimuksen loppuraportti

Koulutuksen tutkimuslaitos
Tutkimuslaseiteita 53

*Tärkeintä on, että kehittyä ja oppii –
titteli ei ole niin tärkeä*

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilun seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportti

Helena Aittola
Kati Laine
Jussi Välimaa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

JULKAISUJEN MYYNTI:
Koulutuksen tutkimuslaitos
Asiakaspalvelu
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
Puh. 040 805 4276
Sähköposti: ktl-asiakaspalvelu@jyu.fi
www.ktl-julkaisukauppa.fi

© Kirjoittajat ja Koulutuksen tutkimuslaitos

Kansi ja ulkoasu: Martti Minkkinen
Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISSN-L 1456-5153
ISSN 2243-139X (pdf)
ISBN 978-951-39-6527-3 (pdf)

Jyväskylä 2016

Sisältö

Tiivistelmä.....	7
Abstract.....	9
Esipuhe.....	11
1 TAUSTAA.....	13
2 LOPPURAPORTIN TIEDONKERUU.....	15
2.1 Opiskelijahaastattelut.....	15
2.2 Opiskelijakysely.....	16
2.2.1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot.....	17
2.3 Työnantajahaastattelut.....	19
3 OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSESTA.....	20
3.1 Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen.....	20
3.2 Opintojen työmäärä ja toteutustavat.....	23
3.2.1 Ryhmän merkitys.....	26
3.3 Opiskelijoiden koetut valmiudet suorittaa korkeakouludiplomiopintoja.....	27
3.4 Opiskelijoiden kokemukset koulutuksen toteutuksesta.....	28
3.4.1 Oppimistehtävien liittäminen työhön.....	33
3.4.2 Käytännönläheisyys.....	34
3.4.3 Opiskelun, työn ja muun elämän yhteensovittaminen.....	34
3.4.4 Koulutuksen laajuus.....	35
3.4.5 Koulutussisällöt.....	35
3.4.6 Koulutuksen tunnettuus.....	36
3.4.7 Kokonaisarvosana korkeakouludiplomikoulutukselle.....	37

3.5	Koulutuksen maksullisuus	37
3.6	Työantajalta saatu tuki ja tilanne koulutuksen jälkeen.....	38
3.7	Korkeakouludiplomikoulutuksen parhaat puolet ja kehittämiskohteet opiskelijan näkökulmasta	42
3.8	Opiskelijanäkökulma koulutuskokeiluun ja muita huomioita koulutuksesta	43
4	TYÖNANTAJIEN NÄKEMYKSET KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSESTA	45
5	YHTEENVETO TULOKSISTA.....	47
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	57
	LÄHTEET	63
	LIITTEET	65
	Liite 1. Opiskelijahaastattelurunko	65
	Liite 2. Kyselylomake.....	67
	Liite 3. Työnantaja haastattelut.....	76
	KORKEAKOULUDIPLOMIKOKEILU PÄHKINÄNKUORESSA.....	77

Tiivistelmä

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (JAMK) syksyllä 2014 aloitetussa korkeakouludiplomikoulutuskokeilussa oli mukana neljä 60 opintopisteen laajuista opintokokonaisuutta: Gerontologinen kuntoutus, Hankintaosaaja, Henkilöstö- ja talousosaaja ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen. Koulutuksiin valittiin yhteensä 85 opiskelijaa.

Tässä Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTL) toteuttamassa seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportissa tarkastelun pääkohteena ovat korkeakouludiplomikoulutuskokeiluun osallistuneiden opiskelijoiden näkemykset ja kokemukset koulutuksesta. Opiskelijoilta haastattelujen ja kyselyn avulla kerättyä tutkimusaineistoa täydentää koulutukseen osallistuneiden työnantajilta kerätty haastatteluaineisto.

Valtaosa korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneista oli yli 40-vuotiaita, ja noin puolella heistä oli jo korkeakoulututkinto ja pitkä ja monipuolinen työkokemustausta. Useimmat opiskelijat arvioivat koulutuksen laajentaneen ja syventäneen heidän osaamistaan työelämän eri tehtävissä. Lähes kolmasosa koulutukseen osallistuneista aikoi hakea ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi. Koulutuksen katsottiin myös soveltuvan hyvin erilaisista koulutus- ja työkokemustaustoista tuleville henkilöille.

Korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneet opiskelijat antoivat hyvän kokonaisarvosanan koulutukselle. He olivat tyytyväisiä sekä koulutuksen sisältöihin että koulutuksen erilaisiin toteutusmalleihin. Opetus arvioitiin korkeatasoiseksi ja monimuotototeutuksen ja verkkototeutuksen arvioitiin soveltuneen pääsääntöisesti hyvin omiin opintoihin.

Kaikki koulutuskokonaisuuteen sisältyneet opintojaksot suoritti tavoiteajassa, 1,5 vuodessa, 39 opiskelijaa. Opintojen loppuun suorittamiseen vaikuttivat vahvasti työhön ja perheeseen liittyvät ajankäyttökijät.

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilusta saatujen kokemusten perustella voidaan suositella tämäntyyppisten laajojen osaamiskokonaisuuksien suunnittelun ja tarjonnan jatkamista osana avoimen korkeakoulun toimintaa. Kokonaisuuksien tulee rakentua korkeakoulututkintojen osista niin, että ne sujuvoittavat korkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi siirtymistä. Lisäksi kokonaisuudet on hyvä laatia yhteistyössä työelämän edustajien kanssa sen varmistamiseksi, että niillä voidaan vastata joustavasti työelämän muuttuviin tarpeisiin. Opetuksessa tulee varmistaa riittävän ohjauksen ja palautteenannon tarjoaminen opiskelijoille ja kiinnittää huomiota opiskelijoiden ryhmäytymiseen ja vertaistukeen. Suomessa on tarvetta kokonaista korkeakoulututkintoa suppeampien korkeakoulutasoisten osaamiskokonaisuuksien tarjoamiselle. On kuitenkin syytä jatkaa eurooppalaista benchmarkingia ennen kuin voidaan tehdä päätöksiä niin sanottujen lyhyiden korkeakoulututkintojen tarpeesta, laajuudesta ja asemasta maamme koulutusjärjestelmässä.

Asiasanat: korkeakouludiplomi, korkea-asteen koulutus, koulutuskokeilut, työelämälähtöisyys, avoin korkeakoulu

Aittola, H., Laine, K. & Välimaa, J. 2016
*THE MOST IMPORTANT THING IS TO LEARN AND DEVELOP
– THE TITLE IS LESS IMPORTANT*
PILOT PROJECT ON THE DIPLOMA OF HIGHER EDUCATION
PROGRAMME: FINAL REPORT OF THE FOLLOW-UP STUDY

University of Jyväskylä
Finnish Institute for Educational Research
Reports 53

ISSN-L 1456-5153
ISSN 2243-139X (pdf)
ISBN 978-951-39-6527-3 (pdf)

Abstract

The pilot project on Diploma of Higher Education, which was launched at the Jyväskylä University of Applied Sciences (JAMK) in autumn 2014, involved four 60-credit study modules: Gerontological rehabilitation, Purchasing, HR and financial specialist, and Agri-cultural entrepreneur business competence. Altogether 85 students were selected for these modules.

The Finnish Institute for Educational Research (FIER), University of Jyväskylä, carried out an evaluation and follow-up study on the Diploma of Higher Education pilot project. This final report of the study focuses mainly on the Diploma of Higher Education students' views and experiences on the programme. The interview and questionnaire data gathered from the students are complemented by interview data collected from their employers.

As for their age, a majority of the Diploma of Higher Education students were over 40-year-olds. About a half of the students held a higher education degree and had a long and well-rounded work experience. Most students considered that the Diploma of Higher Education studies had broadened and deepened their competences for different work tasks. Nearly a third of the students were going to apply for a degree programme in a university of applied sciences. Diploma of Higher Education studies were also considered to suit well to people coming from various educational and work experience backgrounds.

The Diploma of Higher Education students gave a high overall rating to the study programme. They were satisfied both with the content and with the various forms of implementation. Teaching was considered to be of a high standard, and the students regarded

that the multiform and online models were mostly well-suited to their own studies.

The whole programme, i.e. all the required study components, was completed within the intended period of 18 months by 39 students. The completion of these studies was strongly influenced by personal time resources and factors relative to family and work.

On the basis of the experiences gained from the Diploma of Higher Education pilot project it is recommendable to continue the planning and provision of this type of large study programmes as part of Open University activities. The study modules should consist of components included in higher education degrees so that these modules can ease the student's transition into the degree programmes. In addition, it is advisable to design the study modules in collaboration with representatives of the world of work in order to ensure that the modules can flexibly respond to the changing needs of working life. The selected teaching practices should ensure sufficient guidance and feedback for students, and attention should also be paid to team formation and peer support among students. In Finland, there is a need for higher education programmes that are narrower in scope than the actual degree programmes. However, before any decisions can be made on so-called short cycle higher education degrees and their need, scope and position in our national education system, it is reasonable to continue European benchmarking.

Keywords: Diploma of Higher Education, higher education, pilot projects, working life orientation, Open University

Esipuhe

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilun lähtökohta oli haastava. Opetusministeriön Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän esitys (2013) ”korkeakouludiplomien” kokeilusta herätti kriittisiä kannanottoja jo ennen muistion ilmestymistä. Kokeilun vastustajia tuntui löytyvän joka suunnalta verrattomasti enemmän kuin kannattajia. Eriävissä lausunnoissa ja mielipiteissä kokeiluun suhtauduttiin monella tapaa varauksellisesti.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) sai vuonna 2013 luvan ja rahoituksen aloittaa korkeakouludiplomikoulutuskokeilun toteutuksen ainoana korkeakouluna Suomessa. JAMK puolestaan valitsi Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTL) kokeiluun liittyvän seuranta- ja arviointitutkimuksen tekijäksi. Kokeilun suunnittelusta ja alkuvaiheista on aiemmin ilmestynyt väliraportti *Aittola, Siekkinen & Välimaa (2014) Korkeakouludiplomi. Kokeiluhankkeen seuranta- ja arviointitutkimuksen väliraportti. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Työpapereita 32.*

Tässä seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportissa pääroolissa ovat korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneet opiskelijat ja heidän näkemyksensä ja kokemuksensa koulutuksesta. Raportin nimessä tiivistyy mielestämme hyvin opiskelijoiden korkeakouludiplomikoulutukselle asettamat odotukset ja tavoitteet: tärkeintä on oppiminen ja osaamisen kehittyminen eivät opintopisteet, tutkinnot tai tittelit.

Kiitämme Jyväskylän ammattikorkeakoulua seuranta- ja arviointitutkimuksen rahoittamisesta. Erityisesti haluamme kiittää Korkeakouludiplomikokeilun projektihenkilöstöä: projektipäällikkö Tytti Pintilää, koulutuksen kehittämisspällikkö Hannu Ikosta ja pro-

Esipuhe

jektisihteeri Elina Kirjalaista tutkimustamme edistäneestä avoimesta tiedon jakamisesta ja avusta aineistojen hankinnassa. Myös koulutuskokonaisuuksien vastuuhenkilöitä ja -opettajia kiitämme avusta opiskelija- ja työnantajahaastattelujen järjestämisessä. JAMKin henkilöstö on yhteistyöllään mahdollistanut itsenäisen ja riippumattoman arviointitutkimuksen toteuttamisen.

Lämpimät kiitokset tutkimukseemme osallistuneille opiskelijoille. Onnittelumme kaikille korkeakouludiplomiopintonsa suorittaneille!

Jyväskylässä 11. tammikuuta 2016

Helena Aittola, Kati Laine ja Jussi Välimaa

1

Taustaa

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilu aloitettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (JAMK) elokuussa 2014. Koulutuskokeilussa oli mukana neljä 60 opintopisteen koulutuskokonaisuutta: Gerontologinen kuntoutus, Hankintaosaaja, Henkilöstö- ja talousosaaja ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen. Koulutuskokeilussa aloitti yhteensä 85 opiskelijaa. Kokeiluun liittyvässä Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTL) toteuttamassa seuranta- ja arviointitutkimuksen väliraportissa on tarkasteltu *koulutuksen suunnittelu- ja alkuvaiheen toteutusta, opiskelijavalintaa ja yleisiä korkeakouludiplomikoulutuskokeiluun liittyviä kysymyksiä* (Aittola, Siekinen & Välimaa 2014). Väliraportin aineistoina käytettiin dokumentteja, raportteja, kokeiluhankkeen projektihenkilöstön ja koulutuksen vastuuhenkilöiden haastatteluja sekä opiskelijoiden ennakkotehtäviä.

Tässä loppuraportissa tarkastellaan *korkeakouludiplomikoulutuskokeiluun osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia ja arviointeja saamastaan koulutuksesta*. Opiskelija-aineisto perustuu eri koulutuskokonaisuuksien opiskelijoille keväällä 2015 tehtyihin haastatteluihin ja opiskelijakyselyyn. Opiskelija-arviointeja täydennetään opiskelijoiden työnantajille tehdyillä haastatteluilla.

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilu päättyi vuoden 2015 lopussa. Seuranta- ja arviointihankkeen rahoitusaikataulusta (maaliskuu 2014 – elokuu 2015) johtuen opiskelija-arviointeja koskeva pääaineisto kerättiin siinä vaiheessa, kun opiskelijat olivat suorittaneet noin kaksi kolmasosaa opinnoistaan. Vaikka opiskelijat eivät opintojensa tuossa vaiheessa voineet vielä muodostaa kokonaiskäsitystä opiskelustaan, niin heille oli kertynyt arvioin-

tiensa pohjaksi riittävästi kokemuksia erilaisista opiskelumuodoista ja oppimisprosesseista. Näiden kokemustensa perusteella he pystyivät arvioimaan myös yleisemmin korkea-kouludiplomikoulutuksen merkitystä eri näkökulmista.

Loppuraportissa tarkastellaan ensin yleisesti opiskelijoilta kerättyjen aineistojen tiedonkeruun toteutusta ja niihin osallistujia (luku 2). Seuraavaksi esitellään opiskelija-haastattelujen ja -kyselyn tulokset niissä esitettyjen pääteemojen mukaisesti (luku 3). Opiskelijoiden arviointitulosten jälkeen on lyhyt katsaus työnantajahaastatteluista (luku 4). Raportin lopussa esitellään yhteenveto päätuloksista (luku 5). Viimeisenä esitellään seuranta- ja arviointihankkeen johtopäätökset ja suositukset koulutuskokeilun ja korkea-kouludiplomin asemasta Suomen koulutusjärjestelmässä (luku 6).

2

Loppuraportin tiedonkeruu

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilun seuranta- ja arviointihankkeen kevään 2015 tiedonkeruun tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden sekä opiskelijoiden työnantajien kokemuksia ja näkemyksiä korkeakouludiplomikoulutuksesta. Opiskelijoilta kerättiin tietoa haastattelujen ja verkkokyselyn avulla. Opiskelijoiden työnantajien näkemyksiä selvitettiin heille tehtyjen puhelinhaastattelujen avulla.

2.1 Opiskelijahaastattelut

Korkeakouludiplomiopiskelijoiden haastattelut toteutettiin henkilökohtaisina ja verkko-haastatteluina maaliskuu–toukokuussa 2015. *Haastattelujen pääteemat olivat korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen, koulutuksen toteutus ja oppimisprosessit, tilanne koulutuksen jälkeen, koulutuksen, työn ja muun elämänyhteydensovittaminen, ja yleiset koulutuksen liittyvät seikat* (ks. liite 1, opiskelijahaastattelurunko). Yhteensä haastateltiin 17 opiskelijaa neljästä eri korkeakouludiplomikoulutuksesta eli 23 prosenttia kaikista korkeakouludiplomiopiskelijoista. Haastatteluista kolme oli ryhmähaastattelua ja muut seitsemän yksilöhaastatteluja (ks. taulukko 1). Ryhmähaastattelut kestivät noin tunnin ja yksilöhaastattelut noin 20–35 minuuttia. Haastattelut toteutettiin Connect Pro -verkkokokousympäristössä tai henkilökohtaisesti ja ne tallennettiin ja litteroitiin analysointia varten. Haastatteluista saatua tietoa voitiin hyödyntää myöhemmin keväällä 2015 toteutetun opiskelijakyselyn suunnittelussa.

Taulukko 1. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden haastattelut keväällä 2015

Korkeakouludiplomi-koulutus	Haastateltavien lukumäärä	Naiset / miehet
Hankintaosaaja	5 (4 hengen ryhmähaastattelu + 1 hengen haastattelu)	3 / 2
Gerontologinen kuntoutus	6 (2 x 3 hengen ryhmähaastattelut)	6 / 0
Henkilöstö- ja talousosaaja	4 (4 x 1 hengen haastattelu)	4 / 0
Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen	2 (2 x 1 hengen haastattelu)	1 / 1
Yhteensä	17	14 / 3

Haastattelujen tuloksia ei esitellä erikseen, vaan niistä kerrotaan opiskelijakyselyn tulosten tarkastelun yhteydessä. Haastattelu- ja kyselyaineistot ovat toisiaan täydentäviä.

2.2 Opiskelijakysely

Korkeakouludiplomikoulutusta koskeva kysely toteutettiin korkeakouludiplomiopiskelijoille suunnattuna verkkokyselynä, joka oli vastattavissa kolmen viikon ajan (25.5.–14.6.2015). Korkeakouludiplomiopiskelijat olivat siihen mennessä ehtineet opiskella noin 9 kuukauden ajan. Kysely lähetettiin yhteensä 74 opiskelijalle, joista 21 oli Gerontologisen kuntoutuksen, 19 Hankintaosaajakoulutuksen, 21 Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen ja 13 Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen opiskelijaa¹. Kysely sisälsi yhteensä 25 yhden tai useamman kysymyksen sisältävää osiota, jotka käsittelivät vastaajan taustatietoja, korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneita tekijöitä, korkeakouludiplomikoulutuksen sisältöä ja toteutusta, korkeakouludiplomikoulutuksen suhdetta työelämään, työtilannetta korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen sekä yleisempiä kysymyksiä korkeakouludiplomikoulutuksen toteutuksesta ja tulevaisuudesta (ks. liite 1, verkkokyselylomake). Kyselyyn vastasi yhteensä 44 korkeakouludiplomiopinnoja suorittavaa henkilöä. Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 59,5.

¹ Verkkokyselyn toteuttamisessa tarvittavat korkeakouludiplomiopiskelijoiden sähköpostiosoitteet saatiin Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Kyselyn piiristä jätettiin pois ne opiskelijat, jotka olivat joko virallisesti keskeyttäneet opintonsa tai eivät olleet suorittaneet yhtään opintopistettä. (Poikkeuksena Gerontologisen kuntoutuksen koulutuksen osalta haluttiin lähettää kysely myös yhdelle opiskelijalle, joka ei ollut suorittanut opintopisteitä, mutta joka osallistui aktiivisesti opetukseen.)

2.2.1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Opiskelijoita pyydettiin kyselyssä vastaamaan muutamaa heidän taustaansa koskeviin kysymyksiin. Taustamuuttujina kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää, yleissivistävää pohjakoulutusta ja muita tutkintoja, työkokemusta, työmarkkina-asemaa sekä korkeakouludiplomikoulutusta, johon hän on osallistunut.

Vastaajista 86,4 prosenttia (38 henkilöä) oli naisia ja 13,6 prosenttia (6) miehiä. Nuorin vastaaja oli 29-vuotias ja vanhin 55-vuotias. Vastanneiden keski-ikä oli 43,4 vuotta. Opiskelijoiden yleisin asuinpaikkakunta oli Jyväskylä, jossa asui 45 prosenttia (20) vastanneista. Peruskoulu (tai entinen kansakoulu/keskikoulu) oli yleissivistävänä pohjakoulutuksena 20,5 prosentilla (9) vastaajista. Vastanneista 79,5 prosenttia (35) oli lisäksi käynyt lukion. Vastaajien suorittamien muiden tutkintojen osuudet on esitetty taulukossa 2. Yhdellä vastaajalla voi olla useampi kuin yksi tutkinto.

Huomattavalla osalla (40,9 %) vastaajista oli yli 20 vuoden työkokemus. 16–20 vuotta oli työskennellyt 13,6 prosenttia, 11–15 vuotta 20,5 prosenttia ja 6–10 vuotta 22,7 prosenttia vastanneista. Vain yhdellä vastaajalla oli enintään viiden vuoden työkokemus. Työmarkkina-aseman suhteen vastanneet jakautuivat siten, että puolet vastaajista (22 henkilöä) oli palkkatyössä yksityisellä sektorilla. Julkisella sektorilla työskenteli 29,5 prosenttia (13 henkilöä) vastanneista ja kolmannen sektorin piirissä teki työtään kolme henkilöä (6,8 %). Yrittäjänä toimi yksi henkilö ja kolme vastaajaa oli työttömänä. Lisäksi yksi henkilö ilmoitti olevansa hoitovapaalla ja yksi olevansa kotirouva. Koulutuksittain vastaajat jakautuivat taulukon 3 mukaisesti.

Taulukko 2. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden suorittamat ammatilliset tai korkeakoulututkinnot (n = 44)

Tutkinto	Tutkinnon suorittaneet vastaajat (lkm)	Tutkinnon suorittaneiden osuus kaikista vastaajista (%)
Keskiasteen (toisen asteen) ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto	16	36,4
Erikoisammattitutkinto	10	22,7
Ammatillinen opistoasteen tutkinto	24	54,5
Ammattikorkeakoulututkinto	13	29,5
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	3	6,8
Alempi korkeakoulututkinto (yliopisto)	8	18,2
Ylempi korkeakoulututkinto (yliopisto)	9	20,5
Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto	1	2,3

Taulukko 3. Kyselyyn vastaajat koulutuksittain

Korkeakouludiplomikoulutus	Lukumäärä	Prosenttia vastaajista
Gerontologinen kuntoutus	14	31,8
Hankintaosaaja	10	22,7
Henkilöstö- ja talousosaaja	15	34,1
Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen	5	11,4
Yhteensä	44	100,0

Kaikissa koulutuksissa kyselyyn vastanneiden joukossa oli enemmän naisia kuin miehiä. Gerontologisen kuntoutuksen kaikki vastaajat olivat naisia, hankintaosaajista vastasi kaksi miestä ja kahdeksan naista. Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen vastaajajoukosta kaksi oli miehiä ja 13 naisia. Maatalousyrittäjän liiketoimintaa opiskelleista vastasi kaksi miestä ja kolme naista. Opiskelijoiden keskimääräinen ikä oli kaikissa koulutuksissa yli 40 vuotta. Gerontologisen kuntoutuksen vastaajien keski-ikä oli 44,4 vuotta, Hankintaosaajien 45,2 vuotta, Henkilöstö- ja talousosaajien 41,9 vuotta ja Maatalousyrittäjän liiketoiminnan opiskelijoiden 41,2 vuotta. Lukion oli suorittanut 71,4 prosenttia Gerontologisen kuntoutuksen, 70 prosenttia Hankintaosaajakoulutuksen, 86,6 prosenttia Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen ja jokainen Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaajakoulutuksen vastaajista. Hankintaosaajien joukossa oli eniten ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita: puolet (50 %) vastanneista oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus Gerontologisessa kuntoutuksessa oli 35,7 prosenttia ja Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksessa 20 prosenttia. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen koulutuksessa kukaan vastanneista ei ollut suorittanut ammattikorkeakoulututkintoa.

Työmarkkina-aseman suhteen kaikissa koulutuksissa suurin vastaajaryhmä muodostui palkkatyössä yksityisellä sektorilla työskentelevistä. Gerontologisen kuntoutuksen koulutuksessa tähän ryhmään kuului 42,9 prosenttia, Hankintaosaajista 60 prosenttia, Henkilöstö- ja talousosaajista 46,7 prosenttia ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaa opiskelevista 60 prosenttia vastaajista. Julkisella sektorilla palkkatyössä oli 35,7 prosenttia Gerontologisen kuntoutuksen, 30 prosenttia Hankintaosaajakoulutuksen, 26,7 prosenttia Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen sekä 20 prosenttia Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen opiskelijoista. Palkkatyössä kolmannella sektorilla kertoi työskentelevänsä yksi Gerontologisen kuntoutuksen ja yksi Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen opiskelija. Yrittäjänä työskenteli yksi Maatalousyrittäjän liiketoimintaa opiskeleva vastaaja. Työttömänä oli vastaushetkellä kaksi Gerontologisen kuntoutuksen ja yksi Hankintaosaajakoulutuksen opiskelija.

2.3 Työnantajahaastattelut

Tutkimusta varten haastateltiin viittä korkeakouludiplomiopiskelijan työnantajaa. Haastattelujen avulla pyrittiin tutkimukseen saamaan mukaan myös työnantajien ja työorganisaatioiden näkemyksiä toteutetusta korkeakouludiplomikoulutuksesta. Työnantajahaastattelun kysymykset (ks. liite 3) käsittelivät työnantajan koulutukselle asettamia odotuksia, opiskelijan osaamisen kehittymistä, koulutukseen osallistumisesta aiheutuneita hyötyjä tai haittoja työorganisaatiolle, työnantajan opiskelijalle tarjoamaa tukea, koulutuksen kehittämistarpeita ja yleisiä näkemyksiä korkeakouludiplomikoulutuksesta sekä sen laajuudesta ja tasosta. Haastateltavista kolme oli Hankintaosaajaopiskelijoiden työnantaja, yksi Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijan työnantaja ja yksi Henkilöstö- ja talousosaajaopiskelijan työnantaja. Haastattelut toteutettiin puhelimitse syyskuussa 2015 ja kukin niistä kesti noin 15–20 minuuttia. Haastatteluista tehtiin muistiinpanot ja ne myös nauhoitettiin raportoinnin helpottamiseksi. Työnantajahaastatteluiden tulokset esitellään kappaleessa 4.

3

Opiskelijoiden näkemykset korkeakouludiplomikoulutuksesta

Seuraavaksi käsitellään opiskelijoiden koulutukseen hakeutumiseen liittyviä syitä, heidän kokemiaan valmiuksia suorittaa korkeakouludiplomiopintoja sekä kokemuksia koulutuksen toteutuksesta. Huomion kohteina ovat myös koulutuksen ja työelämän suhde sekä opiskelijoiden arviot heidän työtehtävissään korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen tapahtuvista muutoksista. Kappaleessa tarkastellaan myös yleisiä arvioita koulutuksen toteutuksesta ja tulevaisuudesta. Opiskelijoiden näkemykset esitetään kyselyn koko vastaajajoukkoa koskien. Lisäksi esitetään tilastollisesti merkitsevät erot taustamuuttujien² suhteen. Kyselyn antamaa tietoa havainnollistetaan opiskelijahaastatteluaineistosta poimittujen esimerkkien avulla.

3.1 Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen

Tekijöitä, joilla oli merkitystä korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisen kannalta, tarkasteltiin kyselyssä kahdeksan eri väittämän avulla. Vastaajia pyydettiin arvioimaan näiden tekijöiden merkitystä asteikolla 1–5 (1 = ei lainkaan merkitystä, 2 = vähän merkitystä,

² Taustamuuttujat: sukupuoli, ikä, yleissivistävä pohjakoulutus, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, työkokemus, työmarkkina-asema sekä korkeakouludiplomikoulutus, johon on osallistunut.

3 = en osaa sanoa, 4 = jonkin verran merkitystä, 5 = paljon merkitystä). Kaiken kaikkiaan kyselyssä tarkastellut tekijät koettiin hakeutumisen kannalta varsin merkittäviksi. Vastajien arvioiden jakautuminen sekä keskiarvot on esitetty taulukossa 4.

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisen taustalla olivat muun muassa muutokset omassa työnkuvassa ja siitä aiheutunut tarve hankkia lisäkoulutuksen avulla uutta osaamista. Myös koulutuksen toteutustavalla, lähiopetus / verkkokoulutus, oli joissakin tapauksissa merkitystä. Niin ikään halu ylläpitää ammattitaitoa sekä mahdolliset tulevat ammattikorkeakoulututkinto-opinnot olivat tekijöitä, joiden kerrottiin vaikuttaneen hakeutumiseen.

Taulukko 4. Eri tekijöiden merkitys korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisessa (n = 43)

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen	Paljon merkitystä	Jonkin verran merkitystä	En osaa sanoa	Vähän merkitystä	Ei lainkaan merkitystä	Keskiarvo (asteikolla 1–5)
	% (lkkm)	% (lkkm)	% (lkkm)	% (lkkm)	% (lkkm)	
Halusin vahvistaa omaa työhön liittyvää osaamistani	81,4 (35)	11,6 (5)	–	4,7 (2)	2,3 (1)	4,7
Korkeakouludiplomikoulutus tarjoaa täydentävää koulutusta eri alalta kuin aiemmat opintoni	46,5 (20)	25,6 (11)	2,3 (1)	9,3 (4)	16,3 (7)	3,8
Uskon, että koulutus auttaa minua työllistymään paremmin	39,5 (17)	37,2 (16)	7 (3)	9,3 (4)	7,0 (3)	3,9
Koulutus on tarpeeksi laaja kokonaisuus	46,5 (20)	46,5 (20)	7,0 (3)	–	–	4,4
Koulutus on mahdollista suorittaa työn ohella	93,0 (40)	4,7 (2)	–	2,3 (1)	–	4,9
Halusin suorittaa opintoja verkon kautta	55,8 (24)	20,9 (9)	4,7 (2)	14,0 (6)	4,7 (2)	4,1
Hakeuduin koulutukseen, koska haluan jatkuvasti kehittää omaa osaamistani	62,8 (27)	34,9 (15)	–	2,3 (1)	–	4,6
Tavoitteenani on hakeutua korkeakouludiplomiopintojen kautta ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijaksi	25,6 (11)	25,6 (11)	20,9 (9)	4,7 (2)	23,3 (10)	3,2

Minä olen nyt ollut 1 vuosi ja 9 kuukautta töissä. Elikkä minä olin ollut reilun vuoden ennen niitten opintojen alkamista takaisin töissä ja silloin aloitin henkilöstöhallintohommista. Eli sillein uusi ala, mihin tulin töihin. Vielä siinä vaiheessa tästä koulutuksesta tuli ekat tiedot ja ilmoittautuminen oli, niin mulla ei ollut vuottakaan sitä työtä takana. Niin oli ikään kuin perehtyminen vielä omiin hommiin kesken siinä, että mitä kaikkia minun pitäisi osata ja hallita. Sen takia minä ajattelin sitä, että jotain lisäkoulutusta tähän olisi hyvä saada. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaajakoulutus)

No minä olen ollut töissä yli 30 vuotta ja minä olen lähes joka vuosi opiskellut. Ylipäätään haluan ylläpitää ammattitaitoa ja sitten tällainen verkkokoulutus kiinnostaa, koska mulla ei ole mahdollisuuksia käydä mitään päivää tai edes ilta kun työpäivät on aika pitkiä ja on työreissuja ja ei pysty sitoutuu siihen, että voisi mennä koululle iltaisiinkaan, välillä voisi mennä mutta sitten välillä ei. Ylipäätään haluan ylläpitää ja kehittää tätä omaa ammattitaitoa ja tosiaan on tämä verkkokoulutusmahdollisuus. Sitten tietysti tämä on taas niitä tradenomiopintoja ja sitten myös haluaa niin näitä voi taas hyödyntää jatko-opintoihin jos haluaa suorittaa muita opintoja. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaajakoulutus)

Koulutukseen hakeutumiseen liittyvien tekijöiden merkitys vaihteli koulutuksittain. Tilastollisesti merkitsevät erot (Kruskall-Wallis-testi) koulutukseen hakeutumisessa kolmen eri koulutuksen³ välillä liittyivät siihen, halusiko vastaaja suorittaa opintoja verkon kautta ($\chi^2(2) = 16.11, p = .001$) tai jatkuvasti kehittää omaa osaamistaan ($\chi^2(2) = 8.13, p = .017$). Eri vastaajaryhmien antamien arvioiden keskiarvot on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5. Koulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneiden tekijöiden merkitys eri korkeakouludiplomikoulutuksissa (opiskelijoiden arvioiden keskiarvot asteikolla 1–5)⁴

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumiseen liittyvä tekijä	Gerontologinen kuntoutus (n = 14)	Hankintaosaaja (n = 10)	Henkilöstö- ja talousosaaja (n = 15)
Halusin suorittaa opintoja verkon kautta	4,00	2,80	4,87
Hakeuduin koulutukseen, koska haluan jatkuvasti kehittää omaa osaamistani	4,43	4,40	4,93

³ Tarkastelussa oli mukana kolme (Gerontologinen kuntoutus, Hankintaosaaja ja Henkilöstö- ja talousosaaja) neljästä korkeakouludiplomikoulutuksesta. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamiskoulutukseen osallistuneita ei tarkasteltu tässä yhteydessä ryhmän pienen vastaajamäärän (n = 5) vuoksi.

⁴ Vastaajat arvioivat eri tekijöiden vaikutusta asteikoilla 1–5 (1 = ei lainkaan merkitystä, 2 = vähän merkitystä, 3 = en osaa sanoa, 4 = jonkin verran merkitystä, 5 = paljon merkitystä). Kyselyssä käytetty asteikko ja annetut vastaukset on raportointia varten käännetty siten, että suurempi numero edustaa suurempaa merkitystä.

Lisäksi eri vastaajaryhmien välisiä eroja tarkasteltiin pareittain. Tällöin Henkilöstö- ja talousosaajien ja Hankintaosaajien näkemykset erosivat tilastollisesti merkitsevästi heidän halukkuudessaan suorittaa opintoja verkon kautta (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .000$). Samoin nämä ryhmät erosivat siinä, miten he halusivat kehittää omaa osaamistaan (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .024$).

Verkon kautta toteutettavan Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen opiskelijoilla oli luonnollisesti myönteinen suhtautumistapa verkko-opiskelua kohtaan. Osa heistä ei välttämättä ollut kaivannut lähiopetusta lainkaan.

Minä olen tykännyt tästä nimenomaan, että ei ole päivääkään sitä lähiopetusta. Saa verkossa tehdä kaiken ja työajalla tai työajan ulkopuolella. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

Sosiaali- ja terveysalalla korkeakouludiplomiopintojen koettiin antavan tukea ammatti-korkeakouluopintoihin hakeutumiseen ja myös alan vaihtamiseen.

Alanvaihtaja, kyllä. Olisin tehnyt sen jo aikaisemmin, jos se olisi mahdollista. Kun ei päässyt oppilaitokseen sisään, niin ei päässyt. Minä käyn tämän loppuun ja koitan päästä tutkinto-opiskelijaksi sitten ja saada tutkinto-oikeudet kevään aikana. Koska mulla on tarkoitus jatkaa tutkintoa, niin tämä on mun mielestä aika joustava tapa siihen. ... Alanvaihtajille voisi olla ihan paikallaan, että olisi niin kuin suunniteltu oma harjoittelujakso. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

3.2 Opintojen työmäärä ja toteutustavat

Opiskelijoilta kysyttiin heidän suorittamiensa opintopisteiden määrää syksyllä 2014 ja keväällä 2015 (tilanne touko-kesäkuun vaihteessa). Syksyn 2014 osalta ($n = 41$) kolme henkilöä (7,3 %) kertoi, etteivät he olleet suorittaneet lainkaan opintopisteitä syksyn aikana. 12 opiskelijaa (29,3 %) oli suorittanut 1–10 opintopistettä, 15 opiskelijaa (36,6 %) 11–20 opintopistettä ja 11 opiskelijaa (26,8 %) 21–32 opintopistettä. Kevään 2015 osalta vastaajien ($n = 41$) kyselyssä ilmoittamat opintopistemäärät vaihtelivat nolasta opintopisteestä 64 opintopisteeseen. On todennäköistä, että osa vastaajista oli laskenut kevään opintopisteisiin mukaan myös jo syksyn 2014 aikana suorittamansa opintopisteet. Opiskelijoilta kysyttiin myös heidän arvioitaan korkeakouludiplomiopintojen vaatimasta työmäärästä (ks. taulukko 6.) Syksyn 2014 osalta hieman vajaa puolet (46,4 %) vastaajista piti työmäärää liian suurena tai hieman liian suurena. Vastaava osuus keväällä 2015 oli 36,6 prosenttia.

Opiskelijoita pyydettiin myös kertomaan, millaisena he olivat kokeneet korkeakouludiplomiopintojen suorittamisen vaaditussa aikataulussa (ks. taulukko 7). Syksyn 2014 osalta 41,5 prosenttia vastaajista koki, ettei heillä ollut ollut vaikeuksia suorittaa korkea-

Taulukko 6. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden arviot koulutuksen vaatimasta työmäärästä (n = 41)

Korkeakouludiplomiopintojen vaatima työmäärä	Sopiva % (lkm)	Melko sopiva % (lkm)	Hieman liian suuri % (lkm)	Liian suuri % (lkm)	En osaa sanoa % (lkm)	Yhteensä % (lkm)
Syksy 2014	24,4 (10)	29,3 (12)	36,6 (15)	9,8 (4)	–	100 (41)
Kevät 2015	29,3 (12)	34,1 (14)	26,8 (11)	9,8 (4)	–	100 (41)

Taulukko 7. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden arviot koulutuksen suorittamisesta vaaditussa aikataulussa (n = 41)

Korkeakouludiplomiopintojen suorittaminen aikataulussa	Ei vaikeuksia pysyä aikataulussa % (lkm)	Jonkin verran vaikeuksia pysyä aikataulussa % (lkm)	Paljon vaikeuksia pysyä aikataulussa % (lkm)	En osaa sanoa % (lkm)	Yhteensä % (lkm)
Syksy 2014	41,5 (17)	43,9 (18)	14,6 (6)	–	100 (41)
Kevät 2015	34,1 (14)	46,3 (19)	19,5 (8)	–	100 (41)

kouludiplomiopintojaan vaaditussa aikataulussa. Keväällä 2015 opiskelijat olivat kokeneet aikatauluissa pysymisen vaikeampana kuin syksyllä.

Opintojen aikatauluihin toivottiin lisää joustavuutta. Maatalousyrittäjän liiketoiminnan opiskelija sekä henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen opiskelija kuvaavat pääosin tai kokonaan verkossa toteutettavan koulutuksen tilannetta seuraavasti:

Kyllä siinä omat haasteensa saada kaikki aikataulut natsaamaan, että pystyy keskittymään moneen asiaan yhtä aikaa. On tuo paljon joustavampi tapa opiskella kuin moni muu, mutta ois siinä kuitenkin kehitettävää. Ihan parastahan se olisi kun pystyisi opiskelemaan tai materiaalit olisi aina saatavilla ja pystyisi tekemään tentin milloin itse haluaa. Se voisi olla aika vaikea toteuttaa. (Opiskelijahaastattelu: Maatalousyrittäjän liiketoiminta.)

Ehkä tuota, että se on tärkeä, että se ei olisi niin koulumainen se aikataulutus, että ihmiset pystyisi vielä paremmin sen oman aikataulunsa mukaan niitä opintoja rytmittää. Ymmärrän kyllä, että ei se auki ole se määränpä, se pitää olla kiinni, että johonkin päivään mennessä ne on tehtävä. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

Korkeakouludiplomiopintojen toteutustavat vaihtelivat eri koulutuksissa: osa suoritettiin kokonaan verkon kautta, osaan koulutuksista kuului lähiopintoja ja monimuoto-opiskelua. Opiskelijoita pyydettiin kyselyssä arvioimaan eri toteutustapojen soveltuvuutta sekä kertomaan, mikäli heillä ei ollut kokemusta kyseisestä toteutustavasta. Tulokset osoittavat, että eri toteutustapojen koettiin pääsääntöisesti soveltuneen hyvin osaksi opintoja. Ainoastaan pari- ja ryhmätöiden osalta noin joka kolmas oli sitä mieltä, että ne ovat soveltuneet melko huonosti tai erittäin huonosti osaksi opintoja. Yli puolet taas koki yksilötehtävien sekä keskustelujen ja kokemusten vaihdon oman opiskelijaryhmän kanssa soveltuneen erittäin hyvin opintoihin. Kuvaus siitä, kuinka suurella osalla opiskelijoista oli kokemusta eri toteutustavoista sekä heidän arvionsa eri toteutustapojen soveltuvuudesta on esitetty taulukossa 8.

Taulukko 8. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden arviot opetuksen toteutustavoista (n = 41)

Opintojen toteutustapa	On soveltunut erittäin hyvin	On soveltunut melko hyvin	On soveltunut melko huonosti	On soveltunut erittäin huonosti	Ei kokemusta kyseisestä toteutustavasta	Yhteensä
	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)		% (lkm)
Lähiopetuspäivät	39,0 (16)	14,6 (6)	2,4 (1)	–	43,9 (18)	100 (41)
Oppilaitoksessa tarjottava muu lähiopetus	9,8 (4)	19,5 (8)	2,4 (1)	–	68,3 (28)	100 (41)
Verkko-oppitunnit ja alustukset	24,4 (10)	39,0 (16)	7,3 (3)	4,9 (2)	24,4 (10)	100 (41)
Yksilötehtävät	58,5 (24)	36,6 (15)	4,9 (2)	–	–	100 (41)
Pari- ja ryhmätööt	14,6 (6)	39,0 (16)	26,8 (11)	2,4 (1)	17,1 (7)	100 (41)
Tentit	29,3 (12)	36,6 (15)	7,3 (3)	–	26,8 (11)	100 (41)
Keskustelut ja kokemusten vaihto oman opiskelijaryhmän kanssa	53,7 (22)	34,1 (14)	7,3 (3)	–	4,9 (2)	100 (41)

3.2.1 Ryhmän merkitys

Kuten edellisessä taulukossa kuvattiin, keskustelut ja kokemusten vaihto oman opiskelijaryhmän kanssa koettiin kyselyn perustella hyvänä tapana toteuttaa opintoja. Lisäksi yli 70 prosenttia⁵ vastanneista koki saaneensa opiskeluunsa tukea muilta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta. Opiskelijaryhmän antaman tuen tai tuen puuttumisen merkitys tuli myös haastatteluista hyvin esille. Parhaimmillaan lähipäivien aikana tapahtuvia ryhmäkeskusteluja kuvattiin todella antoisiksi ja merkityksellisiksi.

Ollaan hirmu aktiivinen ryhmä, siksi nämä on niin ihania nämä lähipäivät. ... On ammatin vaihtajia ja meitä pitkän matkan ammattilaisia terveydenhuoltoalalta ja pitkän matkan ammattilaisia sosiaalipuolen alalta. Ne on ollut hirmu ihania ja valaisevia ne keskustelut sitten, että: ahaa noinkin voi ajatella ja tuo ajattelee noin, että kas vain. Se on ollut paras anti tähän asti. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

Nämä lähipäivien merkitykset on äärimmäisen tärkeitä. Ainakin henkilökohtaisesti on ja siitä on puhuttukin muitten kanssa kurssilla. Jos tällainen suoritettaisiin pelkästään verkkokurssina niin et sinä oppisi puoltakaan siitä. Se keskustelu ja eri näkökulmien tuonti on äärimmäisen tärkeitä. Siellä nyt on kaikki me ollaan jo maine ja kunnia menetetty, niin siellä ei tarvii hävetä kun suunsa avaa. Ei ole tavallaan sitä, että kukaan ei uskaltaisi tuoda mielipidettä tai omaa näkemystään ja olla äänessä ja kommentoita. (Opiskelijahaastattelu: Hankintaosaaja.)

Toisaalta ryhmähengen luominen ja yhteinen työskentely saatiin verkon kautta tapahtuvassa opiskelussa kokea hankalaksi.

Esimerkiksi sellainen yhteydenpito muihin opiskelijoihin taikka sellainen ryhmähengen saaminen on vaikea siinä. Varsinkaan kun meillä ei ole ollut oikeastaan mitään perehdyttämistä tai sellaista ryhmäyttämistä siinä alussa. Sitten kun rupesi ryhmätöitä tekemään, niin ei ollut oikeastaan mitään hajua, ketä siinä omassa ryhmässä on ja miten niihin saa kontaktin. Ja lopulta sitten, ei siitä tullut yhtään mitään. Ei mun aikataulut riittänyt ja ei ollut kauheasti mielenkiintoakaan. (Opiskelijahaastattelu: Maatalousryttäjän liiketoimintaosaaminen.)

Kontakteja muihin opiskelijoihin kaivattiin joidenkin kurssien osalta enemmän. Toisaalta yhteistyötaitojen opettamisen ei koettu enää niinkään olevan aikuiskoulutuksen tehtävä, toisin kuin nuorisoasteen koulutuksessa.

No tämänhän on kokonaan verkko-opiskelua ollut. Elikkä joillakin kursseilla olisi kaivannut ehkä enempi sellaista kontaktia. Mun mielestä tätä videoneuvottelu- mahdollisuutta olisi pitänyt hyödyntää. Se olisi ollut ihan kiva. Tämä on tosiaan, kun verkossa pelkästään se on niin. Se niin paljon vaatii itseltään, aikataulutat itse ja saat itsestään irti, joitakin kontakteja olisi ollut hyvä olla. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

⁵ Kyselylomakkeen kohdassa 15u "Pitää hyvin paikkansa" tai "Pitää melko hyvin paikkansa" -vaihtoehdon valinneet.

Käsittääkseni siellä oli paritehtäviä, mutta minä tein ne ihan kylmästi yksinäni. Ajattelin sen niin, että ne paritehtävät on varmasti hyviä siinä nuorisoasteen vaiheessa, kun pitää ihmisten opiskella tekemään tiimityötä. Tässä työelämä vaiheessa niin kyllä minä jo koen että eiköhän nämä mun tiimityöt ole sellaisia, että minä uskalla tehdä näitä pikku harjoituksia jo ihan yksinäni. (Opiskelijahaastattelu: Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen.)

3.3 Opiskelijoiden koetut valmiudet suorittaa korkeakouludiplomiopintoja

Vaikka korkeakouludiplomiopintojen suorittamiselle ei ole asetettu pohjakoulutus- tai työkokemusvaatimuksia, voidaan erityyppisten valmiuksien kuitenkin nähdä edistävän opintojen suorittamista. Opiskelijoita pyydettiin tähän liittyen arvioimaan, millaiset perustiedot alalta, yleiset sekä tietotekniset valmiudet, valmiudet käyttää vieraskielistä oppimateriaalia sekä kyky etsiä tarvittavaa lisätietoa opittavista asioista he kokivat itsellään olevan (ks. taulukko 9). Käytössä oli asteikko 1–5 (1 = huonot valmiudet, 2 = melko huonot valmiudet, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko hyvät valmiudet, 5 = hyvät valmiudet). Kaiken kaikkiaan opiskelijat arvioivat valmiutensa varsin hyviksi. Poikkeuksen teki kuitenkin vieraskielisen oppimateriaalin käyttäminen, jonka suhteen noin joka neljäs (26,8 %) arvioi opiskeluvalmiutensa huonoiksi tai melko huonoiksi.

Taulukko 9. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden arviot omista opiskeluvalmiuksistaan (n = 41)

Valmius	Hyvät valmiudet % (lkm)	Melko hyvät valmiudet % (lkm)	En osaa sanoa % (lkm)	Melko huonot valmiudet % (lkm)	Huonot valmiudet % (lkm)	Keskiarvo (asteikolla 1–5)
a. Yleiset opiskeluvalmiudet	65,9 (27)	26,8 (11)	4,9 (2)	2,4 (1)	–	4,6
b. Perustiedot alalta	46,3 (19)	34,1 (14)	14,6 (6)	4,9 (2)	–	4,2
c. Tietotekniset valmiudet	63,4 (26)	29,3 (12)	2,4 (1)	4,9 (2)	–	4,5
d. Vieraskielisen oppimateriaalin käyttäminen	31,7 (13)	31,7 (13)	9,8 (4)	19,5 (8)	7,3 (3)	3,6
e. Kyky etsiä tarvittavaa lisätietoa opittavista asioista	63,4 (26)	31,7 (13)	2,4 (1)	2,4 (1)	–	4,6

Eri korkeakouludiplomikoulutuksissa (Gerontologinen kuntoutus, Hankintaosaaja ja Henkilöstö- ja talousosaaja) opiskelevat kokivat tietotekniset valmiutensa (Kruskall-Wallis: $\chi^2(2) = 8.19$, $p = .017$) erilaisiksi. Valmiuksia arvioitiin asteikolla 1–5 (1 = huonot valmiudet, 2 = melko huonot valmiudet, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko hyvät valmiudet ja 5 = hyvät valmiudet⁶). Eri koulutuksiin osallistuneiden opiskelijoiden arvioiden keskiarvot olivat: Gerontologinen kuntoutus 4,00 (n = 13), Hankintaosaaja 4,70 (n = 10) ja Henkilöstö- ja talousosaaja 4,79 (n = 14). Tarkempien parivertailujen perusteella ryhmien väliset erot löytyivät Henkilöstö- ja talousosaajien ja Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijoiden välillä (Dunn-Bonferroni, $p = .028$).

Myös erilaisen yleissivistävän koulutuksen, eli peruskoulun tai lukion, suorittaneiden kesken oli eroja siinä, millaisiksi vastaajat kokivat valmiutensa käyttää vieraskielistä oppimateriaalia (Mann-Whitney: $U = 83.00$, $p = .046$). Peruskoulun suorittaneiden (n = 9) vieraskielisen oppimateriaalin käyttövalmiuksistaan antamien arvioiden keskiarvo oli 2,78 ja lukion suorittaneiden (n = 32) 3,84. Nämä ryhmät kokivat myös kykynsä etsiä tarvittavaa lisätietoa opittavista asioista erilaisiksi ($U = 87.50$, $p = .035$). Peruskoulun suorittaneiden (n = 9) keskimääräinen numeerinen arvio tiedonetsintäkyvyistään oli 4,22 ja lukion suorittaneiden (n = 32) 4,66. Kyselyn perusteella lukion suorittaneet kokivat siis vieraskielisen oppimateriaalin käyttämiseen sekä lisätiedon etsimiseen tarvittavat valmiutensa paremmaksi kuin ne, jotka eivät olleet käyneet lukiota.

3.4 Opiskelijoiden kokemukset koulutuksen toteutuksesta

Opiskelijoiden kokemuksia korkeakouludiplomikoulutuksen toteutuksesta tarkasteltiin kyselyssä useiden väittämien avulla. Väittämät koskivat opintojen sisältöjä, oppimista, toteutustapaa, ohjausta sekä opintojen ja töiden tai muun elämän yhteensovittamista. Opiskelijat arvioivat väittämiä asteikolla 1–5 (1 = ei pidä lainkaan paikkansa, 2 = pitää melko huonosti paikkansa, 3 = en osaa sanoa, 4 = pitää melko hyvin paikkansa, 5 = pitää hyvin paikkansa). Opiskelijoiden näkemykset koulutuksen toteutukseen liittyvistä seikoista on esitetty taulukossa 10. Valtaosa⁷ opiskelijoista esimerkiksi koki oppineensa uusia ja hyödyllisiä sisältöjä sekä saaneensa lisää teoreettista ymmärrystä. Niin ikään opintoihin liittyvää kurssimateriaalia pidettiin hyödyllisenä ja verkko- tai monimuoto-opintojen koettiin soveltuneen itselle hyvin. Vastaajien mielestä piti hyvin paikkansa myös se, että he ovat voineet antaa palautetta koulutuksesta opintojaksojen opettajille. Yli puolet vastaajis-

⁶ Kyselylomakkeessa käytetty asteikko ja annetut vastaukset on raportointia varten käännetty siten, että suurempi numero edustaa parempia valmiuksia.

⁷ "Pitää hyvin paikkansa" -vaihtoehdon valinneet vastaajat.

ta myös koki voivansa suositella koulutusta vastaavassa tilanteessa oleville. Koulutuksen toteutusta ei yleisesti pidetty liian koulumaisena.

Vastaajien taustatekijät olivat yhteydessä siihen, miten he kokivat jotkin koulutuksen toteutukseen liittyvät seikat. Näitä seikkoja arvioitiin pyytämällä vastaajia kertomaan, miten hyvin tai huonosti kyselyssä esitetyt väittämät pitävät paikkansa asteikolla 1–5 (1 = ei pidä lainkaan paikkaansa, 2 = pitää melko huonosti paikkansa, 3 = en osaa sanoa, 4 = pitää melko hyvin paikkansa, 5 = pitää hyvin paikkansa⁸).

Yleissivistävän pohjakoulutuksen osalta lukion käyneet olivat peruskoulun käyneitä enemmän samaa mieltä siitä, että on hyvä, ettei koulutukseen osallistuville ole asetettu taustakoulutus- tai alavaatimuksia (Mann-Whitney: $U = 60.00$, $p = .006$). Peruskoulun suorittaneiden ($n = 9$) keskiarvo taustakoulutus- ja alavaatimuksiin liittyen oli 3,00 ja lukion käyneiden ($n = 32$) 4,06. Vastaajat, jotka eivät olleet suorittaneet lukiota arvioivat, että opintojen suorittaminen olisi helpompaa, jos taustalla olisi laajempi yleissivistävä pohjakoulutus. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ($n = 12$) taas erosivat heistä, jotka eivät olleet tutkintoa suorittaneet ($n = 29$) liittyen siihen, miten hyvin he kokivat koulutuksen suorittamisen onnistuneen työn ohella (Mann-Whitney: $U = 97,50$, $p = 0.027$). Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden keskiarvo oli 4,33 ja ammattikorkeakoulututkintoa suorittamattomien 3,48. Mahdollisesti aiempi kokemus ammattikorkeakouluopintojen suorittamisesta antoi lisävarmuutta korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamiseen ja opiskelun yhteensovittamiseen muun elämän kanssa.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös eri korkeakouludiplomikoulutuksiin osallistuneiden vastaajien välisiä kokemuseroja (Kruskall-Wallis-testi). Ryhmien näkemyksissä oli tilastollisesti merkitseviä eroja suhteessa siihen, miten eri koulutuksissa opiskelleet kokivat saamansa opintojen valintaan liittyvän ohjauksen ($\chi^2(2) = 9.84$, $p = .007$) sekä opettajilta suorituksistaan saamansa palautteen ($\chi^2(2) = 6.64$, $p = .036$) riittävyden. Lisäksi se, miten vastaajat kokivat saaneensa tukea muilta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta vaihteli eri koulutuksissa ($\chi^2(2) = 8.43$, $p = .015$). Edellä käsiteltyjen väittämien koulutusala-kohtaiset keskiarvot on esitetty taulukossa 11.

⁸ Kyselylomakkeessa käytetty asteikko ja annetut vastaukset on raportointia varten käännetty siten, että suurempi numero edustaa suurempaa samanmielisyyttä väittämän kanssa.

Taulukko 10. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden kokemukset koulutuksen toteutuksesta (n = 41)

Korkeakoulu- diplomikoulutus	Pitää hyvin paikkansa	Pitää melko hyvin paikkansa	En osaa sanoa	Pitää melko huonosti paikkansa	Ei pidä lainkaan paikkaan- sa	Keski- arvo (asteikol- la 1–5)
	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	
a. Koulutus on vastannut odotuksiani	34,1 (14)	51,2 (21)	2,4 (1)	12,2 (5)	–	4,1
b. Olen oppinut uusia asia- sisältöjä	75,6 (31)	19,5 (8)	–	4,9 (2)	–	4,7
c. Opintojaksojen sisällöt ovat olleet hyödyllisiä	53,7 (22)	36,6 (15)	4,9 (2)	4,9 (2)	–	4,4
d. Opintoihin liittyvä kurs- simateriaali on ollut hyö- dyllistä	58,5 (24)	34,1 (14)	2,4 (1)	4,9 (2)	–	4,5
e. Koulutus on ollut käy- tännönläheistä	36,6 (15)	48,8 (20)	9,8 (4)	4,9 (2)	–	4,2
f. Opinnot ovat lisänneet teoreettista ymmärrys- täni	58,5 (24)	26,8 (11)	9,8 (4)	4,9 (2)	–	4,4
g. Verkko-/monimuoto- opinnot sopivat minulle hyvin	53,7 (22)	34,1 (14)	9,8 (4)	2,4 (1)	–	4,4
h. Olisin toivonut koulutuk- seen enemmän lähiope- tuspäiviä/tarjontaa	17,1 (7)	14,6 (6)	7,3 (3)	36,6 (15)	24,4 (10)	2,6
i. Oppimistehtävien suorit- tamisaikataulu on ollut riittävän joustava	34,1 (14)	43,9 (18)	7,3 (3)	9,8 (4)	4,9 (2)	3,9
j. Oppimistehtävät ovat ol- leet riittävän monipuolisia	46,3 (19)	41,5 (17)	12,2 (5)	–	–	4,3
k. Koulutuksessa käyte- tyt tekniset järjestel- mät ovat tukeneet hyvin opiskelua	34,1 (14)	39,0 (16)	14,6 (6)	9,8 (4)	2,4 (1)	3,9
l. Koulutuksen suorittami- nen työn ohella on onnis- tunut hyvin	19,5 (8)	56,1 (23)	7,3 (3)	12,2 (5)	4,9 (2)	3,7
m. Koulutus on toteutettu liian koulumaisesti	4,9 (2)	7,3 (3)	9,8 (4)	56,1 (23)	22,0 (9)	3,7
n. Olen saanut tarpeeksi ohjausta siitä, mitä opin- toja minun kannattaa valita	17,1 (7)	43,9 (18)	14,6 (6)	12,2 (5)	12,2 (5)	3,4

Jatkuu seuraavalla sivulla

Taulukko 10 (jatkoa)

Korkeakoulu- diplomikoulutus	Pitää hyvin paikkansa	Pitää melko hyvin paikkansa	En osaa sanoa	Pitää melko huonosti paikkansa	Ei pidä lainkaan paikkaan- sa	Keski- arvo (asteikol- la 1–5)
	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	% (lkm)	
o. Olen saanut opettajil- ta riittävästi palautetta suorituksistani	39,0 (16)	43,9 (18)	7,3 (3)	7,3 (3)	2,4 (1)	4,1
p. Olen voinut antaa pa- lautetta koulutukses- ta opintojaksojen opet- tajille	56,1 (23)	29,3 (12)	12,2 (5)	2,4 (1)	–	4,4
q. Olen pystynyt liittämään oppimistehtävät työ- höni	29,3 (12)	51,2 (21)	7,3 (3)	12,2 (5)	–	4,0
r. Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjau- sta sitä tarvitessani	36,6 (15)	39,0 (16)	12,2 (5)	7,3 (3)	4,9 (2)	4,0
s. Olen kokenut aikaisem- pien opintojeni kertaam- isen hyödyllisenä	17,1 (7)	46,3 (19)	22,0 (9)	12,2 (5)	2,4 (1)	3,6
t. Koulutus on ollut laadu- kasta	46,3 (19)	43,9 (18)	4,9 (2)	4,9 (2)	–	4,3
u. Olen saanut opiskeluuni tukea muilta koulutuk- seen osallistuneilta opis- kelijoilta	31,7 (13)	39,0 (16)	9,8 (4)	12,2 (5)	7,3 (3)	3,8
v. On hyvä, ettei koulutuk- seen osallistuvilla ole asetettu taustakoulutus- tai alavaatimuksia	31,7 (13)	34,1 (14)	22,0 (9)	9,8 (4)	2,4 (1)	3,8
x. Koulutuksen suoritta- misen sekä työn ja/tai muun elämän yhteenso- vittaminen on ollut haas- tavaa	29,3 (12)	34,1 (14)	9,8 (4)	19,5 (8)	7,3 (3)	3,6
y. Voin suositella koulutus- ta muille vastaavassa til- lanteessa oleville	53,7 (22)	36,6 (15)	7,3 (3)	–	2,4 (1)	4,4
z. Koulutuksen tunnettuus työelämässä on riittä- vän hyvä	2,4 (1)	12,2 (5)	29,3 (12)	34,1 (14)	22,0 (9)	2,4

Taulukko 11. Eri korkeakouludiplomikoulutuksissa opiskelleiden arviot koulutuksen toteutuksesta (arvioiden keskiarvot asteikolla 1–5)⁹

Korkeakouludiplomikoulutuksen toteutus	Gerontologinen kuntoutus (n = 13)	Hankintaosaaja (n = 10)	Henkilöstö- ja talousosaaja (n = 14)
Oppimistehtävien suorittamisaikataulu on ollut riittävän joustava	4,69	3,70	3,36
Olen saanut tarpeeksi ohjausta siitä, mitä opintoja minun kannattaa valita	3,77	4,10	2,50
Olen saanut opettajilta riittävästi palautetta suorituksistani	4,46	4,60	3,71
Olen saanut opiskeluuni tukea muilta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta	4,53	4,20	3,43

Tarkempien parivertailujen perusteella ryhmät erosivat toisistaan siten, että Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijat ja Henkilöstö- ja talousosaajat olivat eri mieltä suorittamisaikataulun joustavuudesta (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .002$). Hankintaosaajat taas kokivat saaneensa paremmin ohjausta verrattuna Henkilöstö- ja talousosaajiin (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .012$) ja Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijoihin (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .048$). Tyytyväisimpiä palautteen saamiseen opettajilta omista suorituksistaan olivat Hankintaosaajat, joiden näkemykset erosivat tilastollisesti merkitsevästi Henkilöstö- ja talousosaajien arvioista (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .045$). Muilta opiskelijoilta saamaansa tukeen liittyen Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijoiden ja Henkilöstö- ja talousosaajien näkemykset erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi (Dunn-Bonferroni-testi, $p = .013$).

Työmarkkina-aseman yhteyttä korkeakouludiplomikoulutuksen toteutusta koskeviin näkemyksiin tutkittiin vertailemalla (Mann-Whitney-testi) palkkatyössä yksityisellä sektorilla työskentelevien vastaajien näkemyksiä julkisella sektorilla työskentelevien vastaajien näkemyksiin¹⁰. Vertailut toivat esiin tilastollisesti merkitseviä näkemyseroja eri sektoreilla palkkatyötä tekevien välillä siten, että yksityisellä sektorilla palkkatyössä olevilla oli julkisella työskenteleviä positiivisemmat näkemykset useista koulutuksen toteutukseen liittyvistä seikoista. Näitä seikkoja olivat uusien asiasisältöjen oppiminen ($U = 79.50$, $p = .045$), oppimistehtävien riittävä monipuolisuus ($U = 74.00$, $p = .048$), koulutuksessa käytettyjen teknisten järjestelmien antama tuki opiskelulle ($U = 41.50$, $p = .001$), aiempien opintojen kertaamisen hyödyllisyys ($U = 72.50$, $p = .047$) sekä koulutuksen laadukkuus ($U = 74.00$,

⁹ Arviointiasteikko: 1 = ei pidä lainkaan paikkaansa, 2 = pitää melko huonosti paikkansa, 3 = en osaa sanoa, 4 = pitää melko hyvin paikkansa, 5 = pitää hyvin paikkansa.

¹⁰ Kolmannella sektorilla työskentelevät jätettiin pois tästä vertailusta vastaajien pienen lukumäärän (3 henkilöä) vuoksi.

$p = .050$). Eri sektoreilla työskentelevien vastaajien edellä esitettyihin väittämiin antamien arvioiden keskiarvot on esitetty taulukossa 12.

Taulukko 12. Yksityisellä ja julkisella sektorilla palkkatyössä olevien arviot korkeakouludiplomikoulutuksen toteutuksesta (arvioiden keskiarvot asteikolla 1–5)

Korkeakouludiplomi-koulutuksen toteutus	Palkkatyö, yksityinen sektori (n = 21)	Palkkatyö, julkinen sektori (n = 13)
Olen oppinut uusia asiasisältöjä	4,75	4,33
Oppimistehtävät ovat olleet riittävän monipuolisia	4,45	3,92
Koulutuksessa käytetyt tekniset järjestelmät ovat tukeneet hyvin opiskelua	4,40	3,00
Olen kokenut aikaisempien opintojeni kertaamisen hyödyllisenä	3,90	3,17
Koulutus on ollut laadukasta	4,50	3,83

3.4.1 Oppimistehtävien liittäminen työhön

Huomattava osa (80,5 %¹¹) opiskelijakyselyn vastaajista koki, että he ovat pystyneet liittämään oppimistehtävät työhönsä. Haastattelussa korkeakouludiplomikoulutukseen liittyvien tehtävänantojen kerrottiin parhaimmillaan liittyneen tiiviisti työorganisaation käytänteisiin sekä antaneen lisäarvoa työorganisaatiolle ja omaan työhön, kuten seuraavissa opiskelijahaastattelulainauksissa kuvataan.

Se [kollega] aina ihmettelee, että ihan kuin nyt tietäisi, mikä meidän seuraava vaihe tai ongelma tulee olemaan siinä hankintatoimen kehittämisessä tai projektin eteenpäin viemisessä, niin se tulee suoraa käytäntöön se oppiminen ja itse asiassa ne tehtäväannot on palvellut koko ajan sitä hankintatoimen kehittämistä. Me pystytään määrittelemään käytänteitä suoraan ja kirjoittamaan raportteja ja ottamaan niitä suoraan käyttöön. (Opiskelijahaastattelu: Hankintaosaaja.)

Tosi hyvin on saanut liittää omaan organisaatioon. Tokihan ne tehtävät on sellaisia, että mieltä omaan organisaatioon tai jos et ole töissä niin sitten mieltä jotain muuta. Kun satun olemaan töissä, niin on ollut hirveän hyvä, että on voinut sen oman työn ja oman työpaikan kautta miettiä niitä asioita. Ne tulee jotenkin elävämmäksi ne asiat... On ollut hyötyä, ihan oman arjen työhön hyötyä ja myös sitten saanut viedä työpaikkaan uusia ajatuksia ja uusia näkökulmia sitten. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

¹¹ Kyselylomakkeen väittämään 15q. "Olen pystynyt liittämään oppimistehtävät työhöni" vastausvaihtoehdon "pitää hyvin paikkansa" tai "pitää melko hyvin paikkansa" valinneet vastaajat.

Mikäli opiskelija oli työtön ja häneltä näin ollen puuttui työorganisaatio, jossa soveltaa opittua, tarjosi Jyväskylän ammattikorkeakoulu opiskelijalle mahdollisuuden hyödyntää heidän organisaatiotaan oppimistehtävien tekemisessä.

3.4.2 Käytännönläheisyys

Jopa 85,4 prosenttia¹² kyselyyn vastanneista koki, että koulutus on ollut käytännönläheistä. Kuten edellä todettiin, oppimistehtäviä oli esimerkiksi onnistuttu liittämään hyvin työhön. Lisäksi konkreettisenä esimerkkinä koulutuksen käytännönläheisyydestä mainittiin Gerontologisen kuntoutuksen koulutuksen niin sanottu ”Kummimummitoiminta”, jonka kautta opiskellun teoreettisen osaamisen kuvattiin nivoutuvan yhteen käytännön työelämän kanssa.

No minun mielestä oli ihan loistavin idea mihin törmäsin oli tämä kummimummitoiminta. ... Sitä on vaikea selittää, mutta se on nerokasta. Tavallaan sinä viet heti, kun sinä opit sen teoriaosuuden, sen jälkeen sinä viet sen käytäntöön. Sinä käyt sen ikääntyneen ihmisen kanssa. Mulla se oli hyvä, kun minä sain ulkopuolisen vieraan ikääntyneen tästä meidän talosta. Kerroin hänelle mitä me tehdään ja hän lähti siihen mukaan. Sinä voit oikeesti käydä sitä ikääntymiseen liittyviä keskusteluja niin kuin ”face to face” jonkun ihmisen kanssa. Sinä opit miten lähestyt sen ikäistä ja opit tarkkailemassa seuraamaan sen ihmisen toimintatapoja. Miten se niin kuin asioita jäsentelee tässä iässä. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

3.4.3 Opiskelun, työn ja muun elämän yhteensovittaminen

Yleisesti aikuisopiskelijoiden haasteena on sovittaa yhteen kolme elämän eri osa-aluetta: opiskelu, työ ja perhe-elämä. Myös korkeakouludiplomio opiskelijat kuvasivat yhteensovittamista usein haasteelliseksi. Varsinkin, jos perheessä oli pieniä lapsia, omaa vapaa-aikaa ei juuri jäänyt. Toisaalta, jos lapset olivat jo vanhempia, oman ajankäytön järjestely koettiin helpommaksi.

Se opiskelun ja perheen yhteen sovittaminen ei ole musta ongelma ja työn ja perheen yhteen sovittaminen ei ole ongelma. Sitten kun on kolme palloa ilmassa, niin sitten pitäisi hallita ne siinä tilassa ne ongelma. ... tehdään työpäiviä ja sitten ollaan lasten kanssa. Sitten kun lapset on saatu nukkumaan, niin sitten katsotaan että mitä sille Optimalle kuuluu, että mitä tässä tänään vielä tehdään. Aikalailta on harrastukset jäänyt vähiin sitten. Oma vapaa-aika menee. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

¹² Kyselylomakkeen väittämään 15e. ”koulutus on ollut käytännönläheistä” vastausvaihtoehdon ”pitää hyvin paikkansa” tai ”pitää melko hyvin paikkansa” valinneet vastaajat.

No oikeastaan se onnistuu sillä, että puoliso ymmärtää sen, että mulla on haluja opiskella ja hyväksyy sen että opiskeluun menee aikaa. Lapset on jo aikuisia ja heillä on oma elämänsä. Heitä ei enää tarvii kuskata harjoituksiin tai peleihin tai muuta. Pääsevät itse kulkemaan, ei ole sellaisia rasitteita enää. ... Kun miettii taas näitä muita ystävyysuhteita, niin onhan ne jäänyt vähemmälle tämän opiskelun takia. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

3.4.4 Koulutuksen laajuus

Korkeakouludiplomikoulutus on suhteellisen laaja (60 op) kokonaisuus, joka perustuu alan ammattikorkeakoulututkinnon sekä mahdollisesti myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojaksoihin. Korkeakouludiplomikoulutuksen laajuus nähtiin enemmän etuna kuin haittana ja koettiin, että uuden osaamisen soveltaminen käytäntöön vaatii myös perusteellisempaa pohtimista. Opintojen tekemisen myös koettiin vaativan kurinalaisuutta työn ohella suoritettuna. Seuraavat lainaukset opiskelijahaastatteluista kuvaavat tilannetta Hankintaosaaja-, Henkilöstö- ja talousosaaja- sekä Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen opiskelijan kertomana.

Tämä on siihen minun nykyiseen työtehtävään aivan kohdallaan. Nyt on jo tullut niin paljon uusia asioita, mitä voi soveltaa työhön. Vielä enempi on tullut sellaisia, mitkä vaatii vähän enempi miettimistä, mitkä voisi soveltaa omaan työtehtävään. Hankala nähdä, mikä olisi mun kohdalta parempi koulutus tai koulutuskokonaisuus yleensä. Näitä päivän ja kahden päivä kurseja on pilvin pimein. Muutaman sellaisen koulutuksen käy, niin voi sanoa, että kyllä ne on niin pintaraapaisuja verrattuna tähän koulutukseen. (Opiskelijahaastattelu: Hankintaosaaja.)

Joo ihan tiukka kokonaisuus, että yhtään enempi en varmaan pystyisi. Toisaalta ne annetut tehtävät on kuitenkin sellaisia aika rajattuja ei mahdottomia tarvii kirjoittaa ja sitten aika hyvin pystyy soveltamaan omaan työhön. Kuitenkin ne on sillein kohtuudella ollut tehtävissä. Kyllä se sellaista hyvin kurinalaista vaatii, syksyllä varsinkin kun se oli ihan ja onhan se edelleenkin ne päivämäärät on ja pitää tehtävät palauttaa, että kyllä se tiukka kokonaisuus on. Sillein mielenkiintoisesti tiukan itsekurin maltaa pitää. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

Joo. Kyllä se kattava on siihen perusteitten saantiin, ei se kauhean paljon pienempi voisi olla. Se, että se kaksi vuotta on näin työssä käyväällä aika minimi, että sen saa tehtyä. Se oli aika kova tahti yrittää siihen puoleentoista vuoteen saada se tehtyä. (Opiskelijahaastattelu: Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen.)

3.4.5 Koulutussisällöt

Opintojaksojen sisällöt koettiin yleisesti hyödyllisiksi. Koulutussisältöihin liittyen opiskelijahaastatteluissa tuli esille, että Gerontologisen kuntoutuksen koulutuksen koettiin painottuvan enemmän terveydenhuollon osa-alueelle kuin sosiaalialaan. Vaikka tällaista

painotusta arvioitiin olleen, koettiin sekä sosiaali- että terveysalalta olevien taustojen tukevan toinen toisiaan. Hankintaosaajakoulutuksessa puolestaan katsottiin koulutuksessa olleen esillä enemmän yksityisen kuin julkisen sektorin hankinnat.

Ainakin nuo kaikki mitä olen henkilökohtaisesti keskustellut sosiaalipuolen ihmisten kanssa, niin sanovat, kokevat että se on jäänyt vähemmälle, että heitä ei niin paljon huomioida tässä koulutuksessa tai sitä heidän alaansa. Sitä sivutaan ja sitä ei oteta niin paljon esille ja syväluotaavasti kuin terveydenhuolto. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

Se on antoisaa ja rikastuttaa tätä meidän joukkoa. Me ollaan niin erilaisista. Minä en koe sitä ongelmana. Jotenkin kun miettii sitä, että mitenkä tämä gerontologinen kuntoutus, jos sosiaali- ja terveyspuolta ajattelee. Molemmat on siellä pohjalla kivijalkoina jos ajatellaan että tehdään sitä oman tyyppistä työtä. Sitten se antaa molemmille, koska molemmat sektorit ja moni muukin yksityisen puolen sektorit niin he voi myöskin saada tosi paljon sitä näkökulmaa. Ja voi löytyä joku kuntouttava työote, jota ei ole oivallettu siitä meidän näkökulmasta katsottuna. Kaikki saa minun mielestäni tästä. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

Sitten noista yleisesti ottaen näistä koulutuksen kurssien sisällöstä. Nehän on aika, että kun itse on julkishallinnossa. Nämä on aika pitkälle yritysmaailman puolelta, se katsantokanta siihen. Siinä on aina pikkasen se, että pitää koettaa miettiä ja vääntää julkishallinnon puolelle. Ne on jonkin verran erilaisia ne toiminnot siellä. Henkilökohtaisesti mieluummin olisi vähän enempi ollut julkishallinnon puolelta sitä katsantokantaa, ehkä kolmasosa julkishallinnon puolelta. (Opiskelijahaastattelu: Hankintaosaaja.)

3.4.6 Koulutuksen tunnettuus

Korkeakouludiplomikoulutuksen tunnettuus arvioitiin kyselyn perusteella heikoksi. Tämä on ymmärrettävää, koska kyseessä on koulutuskokeilu, jota ei ole aiemmin toteutettu. Haastatteluissa kuitenkin tuli esille, että korkeakouludiplomin nähtiin olevan työelämän näkökulmasta selkeästi hahmottava kokonaisuus. Voidaankin päätellä, ettei korkeakouludiplomin työelämäntunnettuuden edistäminen välttämättä olisi kovin ongelmallista.

Mulle ainakin selkeästi itselleni on se hyöty, että kun sanon olevan yhteiskuntatieteiden maisteri. Niin vastaus siihen yleensä on, että mikä ja mitä ne tekee. ... korkeakouludiplomi on jotenkin herkempi hahmottaa ihmisille. Okei, että sinä opiskelet siis taloushallintoa ja johtamista. Tiedän suurin piirtein mihinkä kategoriaan sen laittaa. Se, että sanoo olevansa sosiologi, niin se ei vielä hirveesti vie työmarkkinoilla eteenpäin, valitettavasti. ... tämä diplomikoulutus pystyy pilkkomaan työntäjille sitä osaamista vähän erilailla. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

Kyllä minä luulen, että työnantaja myös ymmärsi mistä on kyse ja ettei johda tutkintoon ja muuta, ja on hyvä täydennyskoulutuksen muoto ja plus voi johtaa sitten johonkin. Ollaan sitten kokeilumielessä tässä liikkeellä. Uskoisin, että ymmärtää. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

3.4.7 Kokonaisarvosana korkeakouludiplomikoulutukselle

Opiskelijat (n = 39) antoivat myös kokonaisarvosanan korkeakouludiplomikoulutukselle. Koulutus arvioitiin kauttaaltaan lähes kiitettävän tasoiseksi: koko opiskelijaryhmän kokonaisarvosanaksi muodostui 3,9 asteikolla 1–5 (1 = välttävä, 2 = tyydyttävä, 3 = hyvä, 4 = kiitettävä ja 5 = erinomainen). Koulutuskohtaiset kokonaisarvosanojen keskiarvot olivat seuraavat: Gerontologinen kuntoutus (n = 12) 3,83; Hankintaosaaja (n = 10) 4,40; Henkilöstö- ja talousosaaja (n = 14) 3,71 ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen (n = 3) 3,67. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös, onko korkeakouludiplomiopiskelijoiden koulutukselle antamassa kokonaisarvosanoissa eroja (U = 61.50, p = .039) eri taustamuuttujien suhteen. Kokonaisarvosanoista löytyi taustamuuttujien¹³ suhteen eroja ainoastaan liittyen siihen, työskentelikö vastaaja palkkatyössä yksityisellä (n = 22) vai julkisella sektorilla (n = 13). Vertailu osoitti, että yksityisellä sektorilla työskentelevät arvioivat koulutuksen paremmaksi (keskiarvo 4,17) kuin julkisella sektorilla työskentelevät (3,42).

3.5 Koulutuksen maksullisuus

Tutkimuksessa selvitettiin myös opiskelijoiden näkemyksiä koulutuksen hinnasta, joka oli koulutuksen aloitusvaiheessa 10 euroa opintopisteeltä eli yhteensä vähintään 600 euroa. Opintomaksu noudattaa Jyväskylän avoimen ammattikorkeakoulun hinnoitteluperiaatteita. Opiskelijoilta kysyttiin, maksavatko he, heidän työnantajansa vai joku muu heidän koulutuksensa. Lisäksi opiskelijat kertoivat mielipiteensä korkeakouludiplomikoulutuksen opintomaksun edullisuudesta/kalleudesta. Koulutuksen maksoi pääosin tai kokonaan itse 56,1 prosenttia vastanneista opiskelijoista ja työnantaja maksoi koulutuksen 43,9 prosentille opiskelijoista. Koulutuksen kokonaan tai pääosin itse maksavista opiskelijoista 70 prosenttia piti koulutuksen opintomaksua kalliina. Kaikkien maksua edullisena pitävien työnantaja taas maksoi koulutuksen kokonaan tai pääosin. Opiskelijoiden näkemykset koulutuksen maksullisuudesta on esitetty taulukossa 13.

Työttömän näkökulmasta opintomaksu kuvattiin suhteellisen suurena. Toisaalta itse maksetun maksun koettiin myös olevan hyvä kannuste edistää omia opintojaan.

*Minusta tässä on hyvä tämä hinta-laatusuhde. Kyllähän tämä työtöntä kirpaisee nämä kurssimaksut.
(Opiskelijahaastattelu: Hankintaosaaja.)*

¹³ Taustamuuttujat: sukupuoli, ikä, yleissivistävä pohjakoulutus sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, työökemus, työmarkkina-asema sekä korkeakouludiplomikoulutus, johon on osallistunut.

Minä maksoin itse. Kyllä se joillekin voi olla pieni este, ei lähde opiskelemaan jos se maksaa jotain. Toisaalta se on hyvä tällainen kannuste siihen, että myös oikeesti opiskellaan siinä, että eikä vaan olla mukana siinä. Maksullisessa koulutuksessa tulee tehtyäkin sitten jotain. (Opiskelijahaastattelu: Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen.)

Taulukko 13. Korkeakouludiplomikoulutuksen maksaja ja opintomaksu (n = 41)

Koulutuksen maksaja	Koulutuksen opintomaksu				Yhteensä % (lkm)
	Edullinen % (lkm)	Sopiva % (lkm)	Kallis % (lkm)	En osaa sanoa % (lkm)	
Maksan koulutuksen kokonaan tai pääosin itse	–	55,6 (15)	70 (7)	100 (1)	56,1 (23)
Työnantajani maksaa koulutuksen kokonaan tai pääosin	100 (3)	44,4 (12)	30 (3)	–	43,9 (18)
Joku muu maksaa koulutuksen	–	–	–	–	–
Yhteensä	100 (3)	100 (27)	100 (10)	100 (1)	100 (41)

3.6 Työntajalta saatu tuki ja tilanne koulutuksen jälkeen

Kyselyssä opiskelijoita pyydettiin kertomaan, millaista muuta tukea opintomaksun maksamisen ohella he olivat mahdollisesti saaneet korkeakouludiplomiopintoihinsa työnantajaltaan. Lisäksi heitä pyydettiin arvioimaan, millainen heidän työmarkkina-asemansa tulee olemaan, sekä millaisia muutoksia heidän työssään tulee tapahtumaan koulutuksen suorittamisen jälkeen. Opiskelijoilta tiedusteltiin myös, aikovatko he hakea tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Taulukossa 14 on kuvattu, millaista tukea opiskelijat ovat saaneet opinnoilleen työnantajaltaan. Noin puolet vastanneista (47,7 %) muun muassa koki, että heidän työnantajansa on suhtautunut heidän opintoihinsa kannustavasti. Vastaajista 22,7 prosenttia taas oli voinut käyttää työaikaansa opintoihin liittyvien tehtävien tekemiseen. Saman vastaajan oli mahdollista valita useampia sopivia vastausvaihtoehtoja.

Työntajaorganisaatiot tukivat opiskelijoita monin eri tavoin. Työntaja esimerkiksi saattoi avustaa maksamalla opintomaksun ja lähipäivien matkakustannukset, muttei itse lähipäivien palkkaa. Toisaalta lähipäivät saattoivat olla palkallisia, mutta matkat omakustanteisia.

Mulla maksaa työnantaja kaiken paitsi että kuusi lähipäivää vuodessa. Nytkin olen vuosilomalla. Lähipäiviltä sitten maksaa matkat ja kaikki. Hyvän edun sain minäkin ja tutkintomaksut maksaa sen 600 euroa. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

Työantaja maksaa ja sitten nämä [lähipäivät] on palkallisia päiviä. Matkat on sitten omakustanteisia. Ihan alun perin meinasin omalla ajalla hakeutua. En edes oletanut, että työantaja tuloo vastaan. Sieltäpäin tuli aloite siihen, että he kustantaa ja saa työpäiviksi. (Opiskelijahaastattelu: Gerontologinen kuntoutus.)

Taulukko 14. Työnantajalta saatu tuki opintoihin (n = 41)

Työnantajalta saatu tuki	Vaihtoehto valittu % (lkm)
a. Olen tällä hetkellä työtön	6,8 (3)
b. Minulla on oma yritys	6,8 (3)
c. Olen voinut osallistua lähiopintopäiviin työajallani	38,6 (17)
d. Olen voinut käyttää työaikaani opintoihin liittyvien tehtävien tekemiseen	22,7 (10)
e. Työantajani on osallistunut opintoihin liittyviin matka- ja majoituskustannuksiin	9,1 (4)
f. Työantajani on suhtautunut kannustavasti opintoihini	47,7 (21)
g. En osaa sanoa	20,5 (9)

Koska korkeakouludiplomiopiskelijoille suunnattu kysely tehtiin touko-kesäkuussa 2015, ei opiskelijoiden koulutuksen jälkeinen työmarkkina-asema eivätkä heidän työssään tapahtuvat muutokset olleet vielä tiedossa. Opiskelijat kuitenkin kertoivat kyselyssä arvionsa siitä, millainen heidän työmarkkina-asemansa sekä työtehtävänsä luonne tulee olemaan koulutuksen suorittamisen jälkeen. Suurin osa (56,1 %) vastaajista arvioi opintojen jälkeen jatkavansa nykyisissä työtehtävissään ja nykyisessä työpaikassaan (ks. taulukko 15).

Opiskelijat arvioivat lisäksi omassa työssään koulutuksen suorittamisen jälkeen tapahtuvia muutoksia suhteessa siihen, muuttuko heidän työnsä itsenäisemmäksi, saavatko he lisää vastuuta, kasvavatko heidän tulonsa, tuleeko heidän työtehtävistään vaativampia, laajeneeko heidän työnkuvansa tai parantaako korkeakouludiplomikoulutus heidän urakehitysmahdollisuuksiaan. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 77,8 prosenttia¹⁴ arvioi, että heidän tulonsa eivät kasva korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen. Toisaalta 70,4 prosenttia¹⁵ vastaajista kuitenkin koki, että korkeakouludiplomikoulutus parantaa heidän urakehitysmahdollisuuksiaan. Opiskelijoiden työssään tapahtuvia muutoksia

¹⁴ Väittämän 19.2.c, "Tuloni kasvavat" osalta vastausvaihtoehdon "ei pidä lainkaan paikkaansa" tai "pitää melko huonosti paikkansa" valinneet vastaajat.

¹⁵ Väittämän 19.2.f, "korkeakouludiplomikoulutus parantaa urakehitysmahdollisuuksiani" osalta vastausvaihtoehdon "pitää hyvin paikkansa" tai "pitää melko hyvin paikkansa" valinneet vastaajat.

Taulukko 15. Opiskelijoiden arviot työmarkkina-asemastaan koulutuksen suorittamisen jälkeen (n = 41)

Arvio työmarkkina-asemasta koulutuksen jälkeen	Samaa mieltä % (lkm)
Vaihdan todennäköisesti toiseen työpaikkaan	2,4 (1)
Työtehtäväni muuttuvat, mutta työnantajani pysyy samana	9,8 (4)
Jatkan nykyisissä työtehtävissäni ja nykyisessä työpaikassani	56,1 (23)
Työllistyn todennäköisesti pian koulutuksen suorittamisen jälkeen	7,3 (3)
Olen työttömänä	4,9 (2)
Muu*	17,1 (7)
En aio suorittaa kaikkia korkeakouludiplomiin tarvittavia opintoja**	2,4 (1)
Yhteensä	100 (41)

*"Etsin koulutusta vastaavia tehtäviä", "Jatkan nykyisessä työssä ja alan maatalousyrittäjäksi samalla", "Jatkan opiskelua", "Opiskelen lisää alaa", "Sain jo uuden työpaikan", "Vaihdan toiseen työpaikkaan, JOS sellainen löytyy", "Vaihdan työpaikkaa jo suorittamisen aikana".

** "Työkiireet".

koskevat arviot on kuvattu taulukossa 16. Väittämien keskiarvot on esitetty asteikolla 1–5 (1 = ei pidä lainkaan paikkansa, 2 = pitää melko huonosti paikkansa, 3 = en osaa sanoa, 4 = pitää melko hyvin paikkansa, 5 = pitää hyvin paikkansa).

Taustamuuttujien suhteen miesten ja naisten arviot omassa työssään tapahtuvista muutoksista erosivat toisistaan. Miehet arvioivat naisia useammin työnsä muuttuvan koulutuksen suorittamisen jälkeen itsenäisemmäksi (U = 14.00, p = .022). Miehet myös arvioivat naisia useammin omista työtehtävistään tulevan nykyistä vaativampia (U = 17.50, p = .044). Itsenäisemmäksi muuttuvaan työnkuvaan liittyen miesten arvioiden keskiarvo oli 4,00 ja naisten 2,52. Työtehtävien vaativammaksi muuttumiseen liittyen miesten arvioiden keskiarvoksi taas muodostui 3,75, kun se oli naisilla 2,43. Muuten vastaajien arviossa työtehtäviensä muutoksista tulevaisuudessa ei ollut taustamuuttujien suhteen tilastollisesti merkitseviä eroja.

Korkeakouludiplomikoulutuksessa suoritettavat opinnot voidaan hyväksilukea, mikäli opiskelija hakee ja hyväksytään ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi. Opiskelijat kertoivat aikovansa hakea ammattikorkeakouluun tutkinto-opiskelijoiksi taulukon 17 mukaisesti (tilanne touko-kesäkuussa 2015). Vain noin joka kolmas (30 %) oli kyselyhetkellä varma, ettei aio hakea ammattikorkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi. Samoin joka kolmas (30 %) aikoi hakea ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijaksi ja viisi prosenttia aikoi hakea opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. 35 prosenttia vastaajista ei kyselyhetkellä ollut varma siitä, aikovatko he hakea opiskelemaan ammattikorkeakoulututkintoa.

Taulukko 16. Opiskelijoiden arviot heidän työssään tapahtuvista muutoksista korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen (n = 27)

Muutokset työssä koulutuksen jälkeen	Pitää hyvin paikkansa % (lk)	Pitää melko hyvin paikkansa % (lk)	En osaa sanoa % (lk)	Pitää melko huonosti paikkansa % (lk)	Ei pidä lainkaan paikkansa % (lk)	Keskiarvo (asteikolla 1–5)
a. Työstäni tulee itenäisempää	-	40,7 (11)	18,5 (5)	14,8 (4)	25,9 (7)	2,7
b. Saan työssäni lisää vastuuta	14,8 (4)	18,5 (5)	33,3 (9)	7,4 (2)	25,9 (7)	2,9
c. Tuloni kasvavat	3,7 (1)	7,4 (2)	11,1 (3)	25,9 (7)	51,9 (14)	1,9
d. Työtehtävistäni tulee nykyistä vaativampia	3,7 (1)	25,9 (7)	29,6 (8)	11,1 (3)	29,6 (8)	2,6
e. Työnkuvani laajenee	11,1 (3)	22,2 (6)	25,9 (7)	7,4 (2)	33,3 (9)	2,7
f. Korkeakouludiplomikoulutus parantaa urakehitysmahdollisuuksiani	18,5 (5)	51,9 (14)	14,8 (4)	7,4 (2)	7,4 (2)	3,7

Taulukko 17. Opiskelijoiden aikomus hakea korkeakouludiplomikoulutuksen aikana tai sen jälkeen tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun (n = 40)

Tutkintokoulutukseen hakeminen	Osuus vastanneista % (lk)
AMK-tutkinto	30 (12)
Ylempi AMK-tutkinto	5 (2)
En aio hakea tutkinto-opiskelijaksi	30 (12)
En osaa sanoa	35 (14)
Yhteensä	100 (40)

Opiskelijat saattoivat myös haluta pitää hieman taukoa ennen hakeutumistaan ammattikorkeakouluopintoihin.

Joo se ylempi ammattikorkeakoulututkinto se liiketalouden, niin se oli sellainen toinen vaihtoehto korkeakouludiplomikoulutukselle. Minä olen itse asiassa siihen kerran hakenutkin, mutta en päässyt. Mahdollisesti hakeudun, mutta ei kyllä ihan heti perään ainakaan. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

3.7 Korkeakouludiplomikoulutuksen parhaat puolet ja kehittämiskohteet opiskelijan näkökulmasta

Opiskelijoita pyydettiin kyselyn päätteeksi kertomaan, mitkä ovat heidän mielestään olleet korkeakouludiplomikoulutusten parhaat puolet ja mitä koulutuksessa pitäisi vielä kehittää. Eri koulutusalojen vastaajista 10–12 opiskelijaa nosti kyselyn lopussa esiin muutamia pääkohtia koulutuksen parhaista puolista ja ehdotuksia koulutuksen kehittämiseksi. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden mielestä kysely oli ilmeisesti kattanut niin hyvin koulutuksen eri puolet, etteivät he avoimissa vastauksissaan nähneet tarvetta esittää uusia näkökohtia koulutuksen sisällöistä tai toteutuksesta. Avoimet vastaukset eivät myöskään tuoneet esille sellaisia asioita, joista ei olisi keskusteltu jo opiskelijahaastatteluissa. Seuraavassa opiskelijoiden kuvauksia pääteemoittain:

Parhaat puolet	
Toteutus	<i>joustavuus, vaihtelevat opetusmenetelmät, lähipäivät, verkko-opinnot, opiskelu työ ohessa</i> mainintoja yhteensä 28 (GK 7, HO 7, HTO 11, MY 3)
Koulutuksen sisältö	<i>uutta tietoa, korkeatasoisuus, ajantasaisuus, laajuus, teoria/käytäntösuhe, monipuoliset tehtävät</i> mainintoja yhteensä 17 (GK 3, HO 7, HTO 6, MY 1)
Opettajat	<i>hyvät, ammattitaitoiset, asiantuntevat, pätevät, innostavat opettajat</i> mainintoja yhteensä 13 (GK 6, HO 6, MY 1)
Ryhmä	<i>mukava, hyvä, kannustava, aktiivinen ryhmä; ryhmän tuki, ryhmän henki</i> mainintoja yhteensä 13 (GK 7, HO 5, HTO 1)
Tulevat hyödyt	<i>työllistyminen, ammattitaidon kehittyminen, jatkaminen tutkintoon, työnkuvan muuttuminen</i> mainintoja yhteensä 6
Kehittämisehdotukset	
Toteutus	<i>tietoteknisten ongelmien ratkaiseminen, enemmän lähipäiviä, ryhmätöiden toteutuskysymykset, aikataulut joustavammaksi, enemmän tukea etätehtävien tekemiseen</i> mainintoja yhteensä 18 (GK 4, HO 7, HTO 6, MY 1)
Sisällöt	<i>sisältöjen karsiminen, valinnaisuuden lisääminen</i> mainintoja yhteensä 17 (GK 5, HO 5, HTO 6, MY 1)

Niillä koulutusaloilla, joilla oli järjestetty kontaktiopetusta ja lähiopetuspäiviä, opettajat ja opetus arvioitiin hyväksi. Samoin ryhmän tukea ja keskusteluja opiskelijaryhmässä pidettiin tärkeinä. Koulutuksen sisältöjä sen sijaan voitaisiin opiskelijoiden mielestä karsia ja myös lisätä valinnaisuutta opiskelijan toiveiden mukaan, vaikkakaan koulutuksen laa-

juutta ei itsessään koettu ongelmallisena. Opiskelijoista osa rinnasti korkeakouludiplomikoulutuksen täydennyskoulutukseen, jonka tulisi olla räätälöity opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Näissä arvioinneissa opiskelijoiden aiempi koulutustausta ja työelämästä nousevat koulutustarpeet näyttivät vaikuttavan siihen, mitä koulutukselta odotettiin.

Koulutuksen toteutustavat ja opiskelumuodot herättivät sekä myönteisiä että kielteisiä arviointeja. Erityisesti Henkilöstö- ja talousosajakoulutukseen osallistuneet opiskelijat korostivat sitä, että opiskelu verkossa, mahdollisuus opiskella työn ohessa ja joustavat aikataulut olivat juuri sitä, mitä he olivat koulutukselta odottaneet. Osa heistä oli kuitenkin kokenut, että opiskelijoiden työelämän asettamia ajankäyttövaatimuksia ei otettu riittävästi huomioon, ja opiskelu oli ollut *liian koulumaista ja aikataulutettua*. Myös niissä koulutuksissa, joissa opiskelijat osallistuivat lähiopetuspäiviin, toivottiin suurempaa joustavuutta tehdä opintoja myös verkko-opintoina. Opintojen järjestämisen ja toteutuksen perusratkaisuja pidettiin kuitenkin kaikilla koulutusaloilla varsin onnistuneina.

3.8 Opiskelijänäkökulma koulutuskokeiluun ja muita huomioita koulutuksesta

Korkeakouludiplomikoulutus on koulutuskokeilu, joka toteutettiin nyt ensimmäistä kertaa. Opiskelijoita pyydettiin kyselyssä kertomaan, miten heidän mielestään koulutuksen kokeiluluonteisuus on mahdollisesti näkynyt koulutuksessa.

Monen opiskelijan mielestä korkeakouludiplomikoulutuksessa ei ole näkynyt millään tavoin se, että kyseessä on kokeilu (mainintoja yhteensä 11). Koulutuksen tämäntyyppinen ensimmäinen toteutuskerta oli opiskelijoiden mielestä vaikuttanut lähinnä seuraaviin asioihin: Ensinnäkin opiskelun vaatima työmäärä oli tuntunut liian suurelta ja opintoja on ollut vaikea suorittaa vaaditussa ajassa työn ohella. Toiseksi koulutuksen toteutuksessa ja opintojen tekemisessä oli tullut vastaan erilaisia teknisiä ongelmia niin opiskelijoilla kuin opettajillakin, joiden nähtiin johtuneen sekä opiskelijoiden puutteellisista tietoteknisistä valmiuksista että ammattikorkeakoulun tietojärjestelmien ajoittaisesta toimimattomuudesta. Näihin olisi opiskelijoiden mielestä voitu varautua paremmin. Myös haastatteluissa tuli esille, että opintojen alkuvaiheessa perehtyminen erilaisiin järjestelmiin oli vienyt opiskelijoilta paljon aikaa ja tekniset toimintahäiriöt olivat tuottaneet ongelmia. Opintojen edetessä opiskelutekniset vaikeudet olivat selvästi vähentyneet.

Korkeakouludiplomio opiskelijat eivät tuoneet juurikaan esille kielteisiä näkökohtia, jotka olisivat liittyneet heidän omaan asemaansa ensimmäisinä kokeiluun osallistuvina opiskelijoina. Ainoastaan valinnaisuuden puute tai opiskelun koulumaisuus herättivät jonkin verran kriittisiä kommentteja. Korkeakouludiplomikoulutukseen sisältyvät opintojaksot ovat samoja, jotka kuuluvat ammattikorkeakoulututkintoihin eikä koulutusta ole

voitu räätälöidä koulutukseen osallistuvien toiveiden mukaan. Opiskelijat eivät myöskään halunneet ruveta hyväksi lukemaan aiempia opintojaan tai osaamistaan, vaan he halusivat kerrata ja päivittää tietojaan ja osaamistaan korkeakouludiplomiin kuuluvilla opintojaksoilla.

Kyselyn lopussa korkeakouludiplomiopiskelijoilla oli mahdollisuus kirjoittaa koulutukseen liittyviä muita havaintojaan. Opiskelijat toivat tässä yhteydessä esiin koulutuksen ja työelämän välisiin suhteisiin liittyviä asioita (yhteensä 10 mainintaa). Osa kommentteista liittyi kokemuksiin koulutuksen "täsmäkohdentumisesta" omaan työtilanteeseen tai alanvaihtosuunnitelmiin. Opiskelijat saattoivat painottaa myös sitä, että koulutuksen tunnettuutta ja markkinointia tulisi vahvistaa. Tämä lisäisi sekä koulutukseen hakeutuvien tietoja joustavista opiskelumahdollisuuksista työn ohessa että mahdollisten työnantajien rekrytointitietoutta. Koulutuksen kehittämiseen liittyvät opiskelijakommentit koskivat lähinnä koulutuksen ja opiskelun toteutukseen liittyviä kysymyksiä, kuten opintojen suorittamisen tiukkaa aikataulua ja työmäärän runsautta. Tässäkin yhteydessä korostettiin sitä, että työelämän, opiskelun ja perheen yhteensovittaminen on haasteellista näin laajan ja kuitenkin lyhytkestoisien koulutuksen aikana.

4

Työnantajien näkemykset korkeakouludiplomikoulutuksesta

Korkeakouludiplomiopiskelijoista suurin osa oli kokopäivätyössä opiskelun aikana. Näin ollen he joutuivat tasapainottamaan ajankäyttöään työn ja opiskelun välillä. Työnantajat suhtautuivat opiskelijoiden mielestä myönteisesti työntekijöidensä opiskeluun, ja luottivat siihen, että työtehtävät hoidetaan koulutukseen osallistumisesta huolimatta, mitä kuvaavat hyvin myös seuraavat opiskelija- ja työnantajahaastatteluvastaukset:

Se maksaa sen maksun, mutta eihän se minun työssäni näy, että osallistun tähän. Minä työn hoidan ja jos sitten kumman otan, niin työt hoidan ja opiskelu tulee sitten jos kerkee. Ei ole vaikuttanut siihen, että vaikka onkin paljon pitkä päivää ja muuta. Kyllä se aina työ menee ensin ja sitten opiskellaan, jos keretään. (Opiskelijahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

...koulutukseen osallistunut henkilö työntekijänä viimeiseen asti järjesti työtehtävänsä, ettei työ kärsisi sen vuoksi. (Työnantajahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja.)

Aloite koulutukseen osallistumisesta oli työnantajahaastattelujen mukaan voinut lähteä työntekijän puolelta tai työnantaja oli ottanut esille koulutukseen osallistumisen erityisesti silloin, kun työtehtävät olivat muuttuneet tai työtehtävässä tarvittiin osaamisen syventämistä. Työntekijän ja työnantajan keskinäisissä neuvotteluissa oli sovittu muun muassa siitä, miten paljon työntekijä voi käyttää aikaa opiskeluun ja kuka maksaa opintomaksut. Samalla oli voitu käydä keskustelua, miten hyvin työntekijän omat voimavarat riittävät

työhön, opiskeluun, perhe-elämään ja vapaa-aikaan koulutuksen aikana. Työnantajat olivat voineet maksaa koko opintomaksun, luvanneet opiskelijan osallistua lähiovetuspäiviin palkallisella työajalla ja käyttää jossain määrin myös työaika etätehtävien tekemiseen. Ainakin haastatellut työnantajat olivat siis varsin "runsaskätisesti" tukeneet työntekijöiden opiskelua.

Työnantajat olivat kokeneet korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneiden työntekijöiden hyödyttäneen myös omaa organisaatiota opiskelun aikana. Työntekijät olivat voineet yhdistää oppimis- ja kehittämistehtävät omiin työtehtäviin, jolloin niiden koettiin hyödyttäneen jotain yksittäistä projektia tai laajemminkin koko organisaatiota ja sen kehittämistä. Toisaalta myös yleisempiä opiskelutehtäviin liittyviä keskusteluja oli pidetty tärkeänä. Työnantajat arvioivat työntekijöiden kokonaiskuvan organisaatiosta parantuneen ja he olivat voineet saada uudenlaisia näkökulmia työhönsä.

Työnantajat arvioivat korkeakouludiplomikoulutuksen hyötyjä myös koulutukseen osallistuneiden työntekijöiden näkökulmasta. Heidän mukaansa työntekijän henkilökohtainen ammattitaito oli kehittynyt, he olivat saaneet teoreettisia työkaluja, viitekehyksiä ja malleja asioiden analysointiin. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että työntekijä saattoi syventää omaa osaamistaan.

Eräät työnantajat olivat havainneet korkeakouludiplomiopintojen suorittamisessa työn ohessa joitain ongelmia. Oikeanlaisen suhteen löytäminen työn ja opiskelun kesken oli joillakin opiskelijoilla tuottanut vaikeuksia: *...tahtonut unohtua todellinen työtehtävä, ... Opiskelija on innostunut, suorastaan "hurahtanut" niin paljon, että on täytynyt rajoittaa kehittämistä, koska perustyö on tehtävä myös. Työyhteisö/työkaverit kuormittuivat, kun opiskelija oli niin innoissaan.*

Haastatellut työnantajat kertoivat, että heidän oli vaikea ottaa kantaa koulutuksen laajuuteen tai sen kehittämistarpeeseen. Pari työnantajaa toi esille tiedottamisen tärkeyden, koska kyseessä on uudenlainen koulutus. Yksi työnantaja tiivistä korkeakouludiplomikoulutusta koskevat arviointinsa seuraaviin pääkohtiin:

Koulutus on oikein hyvä. AMK-taso on aika hyvä, koska koulutuksessa on sopivasti teoriaa sekä soveltavaa. Korkeakouludiplomikoulutuksen laajuus on riittävä, ei voisi olla kauhean paljon laajempi. Koulutus on löytänyt hyvällä tavalla hahmonsä ja mallinsa. Korkeakouludiplomikoulutus on palvellut hyvin työnantajaa ja vienyt työntekijän ammattitaitoa eteenpäin. Koulutukselle asetetut tavoitteet on saavutettu. (Työnantajahaastattelu: Hankintaosaaja.)

5

Yhteenveto tuloksista

Opiskelijahaastattelujen ja opiskelijakyselyn sekä työnantajahaastattelujen päätuloksia tarkastellaan seuraavaksi pääteemoittain suhteessa väliraportin tuloksiin (Aittola, Siekinen & Välimaa 2014), opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouludiplomikoulutukselle esittämiin tavoitteisiin (OKM 2013) ja muihin aihepiiristä tehtyihin tutkimuksiin.

Korkeakouludiplomiopiskelijoiden taustat

Korkeakouludiplomikoulutusta tarjottiin aloilla, joilla myös Aikuiskoulutus 2012 -tutkimuksen (SVT 2012) mukaan osallistutaan eniten aikuiskoulutukseen eli liiketalouden alalla sekä sosiaali- ja terveysalalla. Lisäksi korkeakouludiplomia kokeiltiin tekniikan ja liikenteen alalla. Myös naisten suurempi osallistumisaktiivisuus korkeakouludiplomikoulutukseen vastaa hyvin aiemmin havaittuja sukupuolten välisiä eroja koulutukseen osallistumisasteissa Suomessa: vuonna 2012 koulutukseen osallistui Suomessa 25–64-vuotiaista naisista 63 prosenttia ja miehistä 49 prosenttia (SVT 2012).

Korkeakouludiplomikoulutuksen opiskelijoiden keski-ikä oli yli 40 vuotta. Koulutus on selkeästi määriteltävissä aikuiskoulutukseksi, johon osallistuneet ovat toimineet jo pitkään työelämässä. Huomattavalla osalla (41 %) opiskelijakyselyyn vastanneista olikin takanaan yli 20 vuoden työkokemus. Kyselyyn vastanneista useimmilla (79,5 %) oli yleis-

sivistävänä pohjakoulutuksena lukio-opinnot. Peruskoulutasoinen yleissivistävä pohjakoulutus oli 20,5 prosentilla vastaajista.

OKM:n työryhmä esitti muistiossaan (OKM 2013, 13), että yhä useammalla tulisi aikaisemmasta koulutus- ja työkokemustaustastaan riippumatta olla mahdollisuus korkeakouluopintoihin. Korkeakouludiplomikoulutukseen ei hakenut nuoria ammatillisen koulutuksen tai ylioppilastutkinnon suorittaneita henkilöitä. Uusille ylioppilaille voidaankin tarjota myös muita avoimen ammattikorkeakoulun vaihtoehtoja, kuten polkuopintojen suorittamista ennen tutkinto-opiskelijaksi hakeutumista (Korva 2014). Opiskelijajoukossa oli vähän myös varsinaisia ammatinvaihtajia, jotka tulivat opiskelemaan eri alaa kuin mille heidän aiemmat opintonsa olivat sijoittuneet tai alaa, jolta heillä ei ollut lainkaan aiempaa työkokemusta. Korkeakouludiplomiopinnot mahdollistivat osalle koulutukseen hakeutuneista kokonaista tutkintoa suppeamman osaamiskokonaisuuden suorittamisen; heidän työnsä tai työtehtävänsä olivat muuttuneet tai muuttumassa sellaisiksi, että tarjottu koulutus oli se ”puuttuva palikka”, jonka he kokivat tarvitsevansa. Näin ollen korkeakouludiplomiopinnot tarjosivat usealle jo aiemmin korkeakoulututkinnon suorittaneille mahdollisuuden osaamisen täydentämiseen ja laajentamiseen, mutta harvoille varsinaiseen ammatinvaihtoon (vrt. Haltia, Leskinen & Rahiala 2014).

Opiskelijoiden työmarkkina-aseman mukaisesti tarkasteltuna suurin kyselyn vastaajaryhmä muodostui palkkatyössä yksityisellä sektorilla työskentelevistä: puolet vastanneista oli palkkatyössä yksityisellä sektorilla ja julkisella sektorilla työskenteli noin 30 prosenttia. Yksityisellä sektorilla toimivien opiskelijoiden osuus kyselyyn vastanneiden joukossa oli korkein Hankintaosaajakoulutuksen ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaa opiskelevien ryhmässä (60 %) ja matalin Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijajoukossa (43 %), jossa oli eniten julkisella sektorilla palkkatyössä toimivia (36 %). Kolmannella sektorilla työskenteleviä, yrittäjiä tai työttömiä oli opiskelijajoukossa vähän.

Opiskelijat valittiin korkeakouludiplomikoulutukseen ilmoittautumisjärjestyksessä. Vain Gerontologisen kuntoutuksen koulutukseen hakeutuville opiskelijoille järjestettiin soveltuvuushaastattelu ennen lopullista opiskelijavalintaa. Eri koulutusten opiskelupaikat täyttyivät eri tahtia. Myös hakijoiden työnantajataustalla näytti olevan merkitystä koulutuspaikkojen täyttymisessä. Yksityisen sektorin työnantajat näyttivät tehneen päätöksen työntekijöidensä koulutuksen tukemisesta ripeämmin kuin julkisen puolen työnantajat, jotka harkitsivat työntekijöidensä osallistumismahdollisuuksia pidempään. Yksityisellä sektorilla myös opintomaksua pidettiin edullisena suhteessa vastaavaan markkinahintaan koulutukseen. Opintojen hakuvaiheessa työttöminä olleet joutuivat selvittämään tarkasti, mitkä ovat heidän mahdollisuutensa suorittaa korkeakouludiplomiopintoja työttömänä ollessaan.

Kyselyyn vastanneista Jyväskylässä asui 45 prosenttia. Vaikka korkeakouludiplomiopintoja olisi voinut hyvin suorittaa kauempaakin etäopintoina, vastaajajoukossa oli kaiken

kaikkiaan vähän Keski-Suomen ulkopuolella asuvia. Henkilöstö- ja talousosaajakoulutus toteutettiin kokonaan verkko-opintoina, mikä tarjosi kaikille samanlaiset opintojen suorittamismahdollisuudet asuinpaikasta riippumatta. Etäopiskelumahdollisuus ei kuitenkaan houkutellut eri alojen korkeakouludiplomikoulutuksiin muualla Suomessa asuvia tai tieto opinnoista ja niiden joustavista suoritustavoista ei hakuvaiheessa ollut tavoittanut potentiaalisia hakijoita. Poikkeuksena oli Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaajien koulutus, jota markkinoitiin eniten valtakunnallisesti ja johon tuli osallistujia kauempaakin. Alueellisesti tarkasteltuna korkeakouludiplomiopintoihin osallistui lähellä koulutusta järjestävää korkeakoulua asuvia henkilöitä, joille osallistuminen muun muassa kontaktiopetuspäiviin oli lyhyiden matkojen vuoksi helppoa.

Eri koulutuskokonaisuuksissa opiskelleet eivät muodosta yhtenäistä ryhmää vaan jokaisessa ryhmässä oli koulutus- ja työkokemustaustoiltaan erilaisia henkilöitä. Avoimen korkeakoulun opiskelijoita koskeviin laajempiin tutkimuksiin (esim. Haltia, Leskinen & Rahiala 2014) verrattuna korkeakouludiplomiopiskelijat näyttävät kuitenkin sijoittuvan ikätarkasteluissa samalla tavoin vanhempiin ikäluokkiin kuin laajemmissa tutkimuksissa. Myös naisten suurempi osuus opiskelijoista vastaa avoimen korkeakoulun opiskeluun osallistuvien sukupuolijakaamaa. Avoimeen korkeakouluopetukseen osallistuneiden koulutustaustan kohoamistrendi näkyy myös korkeakouludiplomikoulutuksessa mukana olleiden joukossa, sillä koulutukseen aloittaneista 46 prosentilla oli jo korkeakoulututkinto.

Opiskelija- ja työnantajahaastattelut

Opiskelijahaastattelut tehtiin keväällä 2015. Tällöin opiskelijoilla oli jo paljon kokemuksia eri opiskelumuodoista. Haastatteluihin osallistui yhteensä 17 opiskelijaa neljästä eri korkeakouludiplomikoulutuksesta eli lähes neljäsosa (23 %) kaikista korkeakouludiplomiopiskelijoista. Haastatteluista kolme oli ryhmähaastattelua ja muut seitsemän yksilöhaastatteluja. Ryhmähaastattelut olivat antoisia erityisesti siksi, että opiskelijat pystyivät haastattelutilanteessa tuomaan esille erilaisia näkökulmia kysytyistä teemoista, jakamaan kokemuksiaan, pohtimaan ryhmän merkitystä opinnoissaan ja arvioimaan opintojen loppuun suorittamiseen liittyviä haasteita. Yksilöhaastatteluissa luonnollisesti painottuvat enemmän yksittäisten opiskelijoiden opiskelukokemusten ja -mahdollisuuksien kuvailu. Opiskelijahaastattelut antoivat hyvän pohjan suunnitella verkkokyselyä, jonka kohdejoukkona olivat kaikki keväällä 2015 korkeakouludiplomikoulutuksessa olevat opiskelijat. Haastattelu- ja kyselyaineistot ovatkin osin toisiaan täydentäviä.

Koska korkeakouludiplomi oli koulutuskokeilu, ei ollut järkevää haastatella työnantajien edustajia asiaan liittyen satunnaisesti koulutuskokeilussa mukana olevilta aloilta. Työnantajahaastateltavien (n = 5) valintakriteerinä käytettiin sitä, että työnantajilla ja

heidän organisaatiollaan oli kokemusta korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuvasta työntekijästä. Haastatteluun osallistuneiden työnantajien mielestä oli myös haasteellista arvioida koulutuskokeilun merkitystä yleisesti, ja heidän arvionsa perustuivatkin lähinnä heidän oman työntekijänsä kautta saatuihin tietoihin koulutuksesta. Kaiken kaikkiaan työnantajat suhtautuivat työntekijöidensä koulutukseen osallistumiseen ja opintojen suorittamiseen pääosin varsin myönteisesti ja kannustavasti.

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisen syyt

Merkittävimpinä syinä korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumiseen opiskelijat pitivät ammattitaidon ylläpitämistä ja työssä tarvittavan osaamisen täydentämistä. Myös opiskelu työn ohessa, verkko-opiskelumahdollisuus ja opintojen kautta ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi hakeutuminen mainittiin opintojen aloittamiseen olennaisesti vaikuttaneina tekijöinä. Koulutukseen hakeutumiseen liittyvien tekijöiden merkitys vaihteli koulutuksittain. Verkon kautta toteutettavan Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen opiskelijat luonnollisesti suhtautuivat jo hakuvaiheessa myönteisesti tulevaan verkko-opiskeluun, minkä vuoksi osa heistä ei välttämättä ollut myöhemminkään kaivannut lähiopetusta. Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijoissa oli eniten heitä, jotka kokivat korkeakouludiplomiopintojen antavan valmiuksia ammattikorkeakouluopintoihin hakeutumiseen ja myös alan vaihtamiseen. Kuten OKM:n muistiossa (2013) tuotiin esille, korkeakouludiplomiopinnoissa tarjottavien osaamiskokonaisuuksien tulisi palvella niin vailla aiempaa korkeakoulutusta olevia kuin niitä, jotka haluat uudelleen suunnata tai täydentää osaamistaan. Koulutuskokeilu näyttää tavoittaneen nämä erilaiset ryhmät.

Lohikosken (2008) avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijatyyppejä koskeviin tutkimushavaintoihin verrattuna korkeakouludiplomiopiskelijaryhmässä on löydettävissä lähinnä "ammattiosaamisensa kehittäjät" ja "tutkintotavoitteiset opiskelijat", muiden ryhmien, kuten "itsensä kehittäjien" ja "urakehittäjien" osuuksien jäädessä selvästi pienemmiksi. Aikuisopiskelijoilla erilaiset opiskelumotiivit kietoutuvat toisiinsa, minkä vuoksi korkeakouludiplomiopiskelijoiden ryhmästä ei ole järkevä pyrkiä ryhmittelemään "puhtaita", toisistaan erottuvia opiskelijatyyppejä samalla tavoin kuin laajoista opiskelija-aineistoista.

Opiskelijoiden kokemukset opintojen kuormittavuudesta ja toteutustavoista

Korkeakouludiplomiopintojen suorittamisen tavoiteajaksi asetettiin 1,5 vuotta sivutoimisesti opiskellen. Ilmeisesti opintojen aloitusvaiheessa ensimmäisenä opiskelusyksynä opintojen vaatima työmäärä oli kuitenkin tullut opiskelijoille jonkinlaisena yllätyksenä, sillä liki puolet kyselyyn vastaajista arvioi opintojen työmäärään tuolloin olleen liian suuren. Keväällä 2015 työmäärän koettiin keventyneen. Yleisesti opiskelijat olivat kokeneet omat opiskeluvaikeutensa varsin hyviksi. Vieraskielisen opintomateriaalin käyttäminen oli tosin tuottanut vaikeuksia niille, joilla ei ollut pohjakoulutuksenaan lukio-opintoja. Opintojen suorittamisen arvioitiin olevan mahdollista suunnitellussa aikataulussa, sillä vain alle viidesosa opiskelijoista koki itsellään olleen paljon vaikeuksia pysyä aikataulussa. Opintojen edetessä opiskelijat alkoivat kaivata enemmän joustavuutta opintojen suorittamiseen. Odotukset joustavuuden lisäämisestä koskivat sekä opintojen suoritustapoja että aikatauluja.

Korkeakouludiplomiopintojen toteutustavat vaihtelivat eri koulutuksissa: Henkilöstö- ja talousosaajaopinnot suoritettiin kokonaan verkon kautta, muihin koulutuksiin kuului lähiopintoja ja monimuoto-opiskelua. Kyselyvastauksissaan opiskelijat ilmoittivat erilaisten toteutustapojen soveltuneen pääsääntöisesti hyvin heidän opintoihinsa. Ainoastaan pari- ja ryhmätöiden tekemisen joka kolmas opiskelija arvioi sujuneen heikommin. Ylivoimaisesti parhaimmiksi opiskelutavoiksi koettiin toisaalta yksilötehtävien tekeminen, toisaalta keskustelut ja kokemusten vaihto oman opiskelijaryhmän kanssa. Ryhmän merkitys ja tuki tuli vahvasti esille myös opiskelijahaastatteluissa. Vaikka ryhmien sisäistä heterogeenisuutta saatettiin opintoja suunniteltaessa ja opintojen alkuvaiheessa pitää melkoisena haasteena (Aittola, Siekinen & Välimaa 2014; Pintilä & Kirjalainen 2014), opiskelijat kuitenkin katsoivat koulutukseen osallistujien erilaisten koulutus- ja työkokemustaustojen muodostuneen opiskelussa erityiseksi rikkaudeksi. Lähi- ja kontaktiopetuspäivinä ryhmässä oli onnistuneesti voitu tuoda esille erilaisia näkökulmia käsiteltävinä olleista asioista. Erityisesti Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijaryhmä, jossa osalla oli terveydenhoidon ja osalla sosiaalialan koulutus- ja työkokemusta sekä Hankintaosaajakoulutuksen ryhmä, jossa oli mukana sekä yksityisen että julkisen puolen hankintoja tekeviä henkilöitä, painottivat opiskelijajoukon heterogeenisuutta yhtenä koulutuksen parhaista puolista. Sen sijaan verkon kautta tapahtuvassa Henkilöstö- ja talousosaajien ja Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen koulutuksissa ryhmähengen luominen ja yhteinen työskentely koettiin koulutuksen toteutustapaan liittyen hankalaksi. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaajien korkeakouludiplomikoulutuksessa ei esimerkiksi muodostettu lainkaan erillistä ryhmää, vaan opiskelijat menivät mukaan agrologikoulutuksen opetusryhmiin ja suorittivat opintojaan monimuoto-opintoina. Näissä koulutuksissa osa opiskelijoista olisi kaivannut

enemmän kontakteja muihin opiskelijoihin joissain opintojen vaiheissa. Vertaistuen tärkeä merkitys on tuotu esille myös laajemmissa avoimen korkeakoulun opiskelijoita koskevissa tutkimuksissa (ks. Repo, Vuoksenranta & Ruokolainen 2014).

Opiskelijoiden kokemukset opintosisällöistä, opetuksesta ja ohjauksesta

Korkeakouludiplomiopiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä opintojensa sisältöihin. Liki 90 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoitti oppineensa uusia asiasisältöjä, vaikka haastatteluihin osallistuneista osa kertoi, ettei opinnoissa ollut ensimmäisen syksyn aikana tullut paljoakaan uutta. Keväällä 2015 suoritettavien opintojen tavoitteena oli syventää osaamista. Yli 80 prosenttia kyselyyn vastanneista arvioikin opintojen sekä lisännen teoreettista ymmärrystä että olleen samalla käytännönläheistä. Koulutuksen käytännönläheisyys tuli esille eri tavoin eri koulutuksissa: esimerkkeinä Gerontologisen kuntoutuksen ”Kummimummotoiminta”, oman organisaation strategian tarkastelu Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksessa ja omaan organisaatioon liittyvät erilaiset kehittämistehtävät Hankintaosaajakoulutuksessa. Huomattava osa (80 %) opiskelijakyselyn vastanneista koki, että he ovat pystyneet liittämään oppimistehtävät työhönsä. Myös opiskelija- ja työnantajahaastatteluissa korkeakouludiplomikoulutukseen liittyvien tehtävänantojen kerrottiin parhaimmillaan liittyneen tiiviisti työorganisaation käytänteisiin sekä antaneen lisäarvoa työorganisaatiolle ja omaan työhön. Teoria-käytäntö -suhteen siis katsottiin olleen varsin hyvin tasapainossa korkeakouludiplomiopinnoissa.

Opettajien asiantuntemusta pidettiin yleisesti korkeatasoisena ja opettajat koettiin innostavina ja kannustavina. Haastattelut ja kyselyvastaukset antoivat yhdenmukaista tietoa siitä, että opiskelijat olivat voineet antaa palautetta koulutuksesta opintojaksojen opettajille ja tätä palautetta oli myös otettu huomioon opintojaksojen toteutuksessa. Kyselyyn vastanneista kolme neljäsosaa koki myös saaneensa henkilökohtaista ohjausta sitä tarvitessaan. Joidenkin opintojaksojen opettajat olivat opiskelijoiden kertoman mukaan antaneet varsin runsaasti ohjausta opiskelijoiden ongelmatilanteissa. Opiskelijat esittivät kritiikkiä lähinnä yksittäisten opintojaksojen sisältöjä tai toteutusta kohtaan, mutta päätoteutustapojen, verkko- tai monimuotototeutuksen koettiin soveltuneen kokonaisuutena hyvin omiin opintoihin. Niinpä kyselyyn vastanneista 90 prosenttia kertoi voivansa suositella koulutusta vastaavassa tilanteessa oleville.

Eri koulutuskokonaisuuksien opiskelijoiden koulutuksen toteutusta koskevat arviot erosivat tilastollisesti koulutuksen suorittamisaikataulun joustavuutta, ohjauksen ja palautteen riittävyystä sekä muilta opiskelijoilta saatua tukea koskevissa näkemyksissä. Yksityisellä sektorilla palkkatyössä olevilla oli taas julkisella työskenteleviä positiivisemmat näkemykset useista koulutuksen toteutukseen liittyvistä seikoista. Näitä olivat uusien

asiasisältöjen oppiminen, oppimistehtävien riittävä monipuolisuus, koulutuksessa käytettyjen teknisten järjestelmien antama tuki opiskelulle, aiempien opintojen kertaamisen hyödyllisyys sekä koulutuksen laadukkuus. Nämä arviot vahvistavat kuvaa siitä, että korkeakouludiplomikoulutus on kokeiluna pystynyt hyvin vastaamaan yksityiseltä sektorilta tulevien opiskelijoiden asettamiin odotuksiin.

Opiskelijoiden näkemykset koulutuksen maksullisuudesta, työnantajan tuesta ja koulutuksen laajuudesta

Opiskelijoiden näkemykset koulutuksen hinnasta erosivat toisistaan lähinnä sen mukaisesti, miten heidän työnantajansa oli osallistunut koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Itse opintonsa kokonaan maksaneet ja erityisesti työttömät ymmärrettävästi pitivät opintomaksua kalliina. Kyselyyn vastanneista 44 prosenttia ilmoitti, että työnantaja oli maksanut heidän koulutuksensa. Haastatteluissa osa opiskelijoista kertoi työnantajan tehneen nopeasti päätöksen tuen antamisesta, osalla tuen saaminen oli edellyttänyt enemmän neuvotteluja. Työnantajan tukea pidettiin yleisesti opintoihin kannustavana tekijänä, ja sen koettiin velvoittavan opiskelijaa suorittamaan opintonsa hyvin ja asetetussa aikataulussa. Liki puolet kyselyyn vastanneista koki, että heidän työnantajansa on suhtautunut heidän opintoihinsa kannustavasti. Tämä näkyi opintomaksun maksamisen ohella muun muassa siinä, että opiskelija oli voinut käyttää työaikaansa opintoihin liittyvien tehtävien tekemiseen. Työnantaja oli myös saattanut avustaa maksamalla lähipäivien matkakustannukset, muttei itse lähipäivien palkkaa tai lähipäivät olivat olleet palkallisia, mutta matkat omakustanteisia. Toisaalta myös itse opintonsa maksaneet kokivat opintojen maksullisuuden "pakottavan" suorittamaan opinnot loppuun.

Korkeakouludiplomikoulutus oli suhteellisen laaja (60 op) kokonaisuus, joka perustui alan ammattikorkeakoulututkinnon ja mahdollisesti myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojaksoihin. Opiskelijat eivät haastatteluissa juuri ottaneet kantaa koulutuksen kokonaislaajuuteen, mutta 60 opintopistettä tuntui olevan se maksimimäärä, jonka he olivat valmiita tekemään. Opintojen suorittamisen 1,5 vuodessa arvioitiin olevan mahdollista, vaikkakin vaativaa oman työn ohessa. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaamisen opiskelijat olivat ainoa opiskelijaryhmä, joille tarjottu 60 opintopistettä näytti olleen liian laaja kokonaisuus heidän tarpeisiinsa nähden. Osa tähän koulutukseen osallistuneista oli alun alkaenkin tavoitellut vain 30 opintopisteen suorittamista, joka riittää nuoren viljelijän aloitustuen saamiseen. Haastatteluissa opiskelijat toivat esille joitain ehdotuksia koulutuksen sisältöjen muuttamiseksi tai uudelleen suuntaamiseksi, jotta opinnot olisivat soveltuneet paremmin heidän omaan koulutus- ja työkokemustaastaansa. Korkeakouludiplomiopintoja ei kuitenkaan ollut mahdollista räätälöidä täysin koulutukseen tulneiden

opiskelijaryhmien toiveiden mukaisiksi, kuten henkilöstö- ja täydennyskoulutuksessa, vaan koulutuskokonaisuus koostui ammattikorkeakoulututkintojen osista.

Opiskelijoiden arviot korkeakouludiplomiopintojen merkityksestä työelämässä ja tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisessa

Koska korkeakouludiplomiopiskelijoille suunnattu kysely toteutettiin touko-kesäkuussa 2015, ei opiskelijoiden koulutuksen jälkeinen työmarkkina-asema eivätkä heidän työssään tapahtuvat muutokset olleet tällöin vielä tiedossa. Yli puolet (56 %) vastaajista kuitenkin arvioi opintojen jälkeen jatkavansa nykyisissä työtehtävissään ja nykyisessä työpaikassaan. Korkeakouludiplomin suorittamisella ei odotettu olevan suurta taloudellista merkitystä, sillä kyselyyn vastanneista opiskelijoista 78 prosenttia arvioi, etteivät heidän tulonsa kasva koulutuksen suorittamisen jälkeen. Opiskelijat kuitenkin kokivat, että koulutus voi parantaa heidän urakehitysmahdollisuuksiaan. Lisäksi opiskelijoilta koulutukseen hakeutumisen yhteydessä saatu ennakkotehtäväaineisto osoitti, että osa opintojaan aloittavista toimi jo vastuullisissa asiantuntija- ja johtotehtävissä. Tämän vuoksi korkeakouludiplomiopintojen suorittamisella ei välttämättä tavoitella korkeampaa asemaa organisaatiossa. (Aittola, Siekkinen & Välimaa 2014.) Naisten ja miesten arviot omassa työssään tapahtuvista muutoksista erosivat toisistaan. Miehet arvioivat naisia useammin työnsä muuttuvan koulutuksen suorittamisen jälkeen itsenäisemmäksi, miehet myös arvioivat naisia useammin omista työtehtävistään tulevan nykyistä vaativampia ja itsenäisempiä.

Korkeakouludiplomikoulutuksessa suoritettavat opinnot voidaan hyväksilukea, mikäli opiskelija hakeutuu ja hyväksytään ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi (ks. JAMK, Avoimen ammattikorkeakoulun väylä). Kyselyssä joka kolmas ilmoitti aikeistaan hakea tutkinto-opiskelijaksi ja samoin noin joka kolmas oli kyselyhetkellä varma, ettei aio hakea ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi. Muutamat opiskelijat kertoivat myös haastatteluissa aikovansa hakea tutkinto-opiskelijaksi jo keväällä 2015. Osa taas kertoi harkitsevansa opintojen jatkamista ehkä myöhemmin, koska opiskelun jatkaminen suoraan näiden opintojen jälkeen tuntuisi liian raskaalta. Kolmasosalle korkeakouludiplomiopiskelijoista opintojen voidaan katsoa toimineen eräänlaisena kannustimena tai ponnahduslautana jatkaa ammattikorkeakoulututkintoon johtavia opintoja. Tämä ryhmä on kuitenkin pieni ja epäyhtenäinen joukko, joka koostuu niin ensimmäistä korkeakoulututkintoa tavoittelevista, alan vaihtajista, osaamistaan uudelleen suuntaavista kuin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tavoittelevista henkilöistä.

Opiskelun, työn ja muun elämän yhteensovittaminen

Korkeakouludiplomiopiskelijoiden mielestä opintojen suorittaminen työn ohessa oli sujunut hyvin: kolme neljästä kyselyyn vastanneesta ilmoitti voineensa sovittaa yhteen työn- ja opiskelun asettamat vaatimukset. Opiskelijat arvioivat opintojen suorittamiseen liittyvien epäkohtien liittyvän ensisijaisesti omaan ajankäyttöön ja ajanhallintaan. Yleisesti aikuisopiskelijoiden haasteena on sovittaa yhteen kolme elämän eri osa-aluetta: opiskelu, työ ja perhe-elämä (Repo, Vuoksenranta & Ruokolainen 2014). Haastatteluissa opiskelijat kertoivat, että opintojen alkuvaiheessa opintoihin kiinnipääseminen, etätehtävien tekeminen ja erilaisten järjestelmien käytön opettelu oli vienyt paljon aikaa. Myös oman ajan löytäminen tehtävien tekemiselle tai liian tiukoiksi koetut aikataulut olivat hankaloittaneet opiskelua. Vaikeuksien luonne tietysti vaihteli opiskelijan työ- ja perhetilanteen mukaan, minkä lisäksi suuremmat muutokset elämässä, kuten työttömyys, työpaikan vaihto tai sairaudet, saattoivat hidastaa opintojen suotuisaa etenemistä. Opiskelijat kertoivat, että opintojaksojen vastuuopettajat olivat pyrkineet auttamaan opiskelijoita sekä kasvokkain että sähköpostitse erilaisissa opintoihin liittyvissä ongelmatilanteissa ja tarvittaessa joustamaan myös opintotehtävien suoritustavoissa ja -aikatauluissa. Tämänkin tutkimuksen aineistossa esille tulleen eri elämänalueiden yhdistämisen onkin todettu olevan aikuisopiskelijoiden kestohaaste, johon koulutuksen järjestäjien on hyvä varautua opiskelijoiden ohjausta ja tukea suunnitellessaan (Repo, Vuoksenranta & Ruokolainen 2014).

Kokonaisarvio korkeakouludiplomikoulutuksesta ja opintojen loppuun suorittaminen

Opiskelijoita pyydettiin opiskelijakyselyssä antamaan kokonaisarvosana korkeakouludiplomikoulutukselle. Koulutus arvioitiin kauttaaltaan lähes kiitettävän tasoiseksi: koko opiskelijaryhmän kokonaisarvosanaksi muodostui 3,9 (asteikolla 1-5). Opiskelijoiden kokonaisarvioissa ei esiintynyt tilastollisesti merkitseviä eroja eri taustamuuttujaryhmien (sukupuoli, ikä, yleissivistävä pohjakoulutus, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, työkokemus, työmarkkina-asema sekä korkeakouludiplomikoulutus, johon on osallistunut) vastausten kesken. Kuitenkin yksityisellä sektorilla työskentelevät arvioivat koulutuksen paremmaksi kuin julkisella sektorilla työskentelevät. Näin ollen eri koulutuskokonaisuuksien voi arvioida soveltuneen hyvin eritaustaisille opiskelijoille.

Henkilöstö- ja talousosaajakoulutus erosi toteutustavaltaan muista koulutuksista siten, että se toteutettiin kokonaan verkko-opintoina. Opiskelijat tapasivat toisensa kasvokkain vain yhden kerran aloitusseminaarissa. Osa opiskelijoista arvioi tämä toteutustavan soveltuneen itselleen erittäin hyvin, he olivat voineet opiskella ja tehdä opintotehtäviään missä

ja milloin heille itselleen parhaiten sopi. Toisaalta opintotehtävien palauttamiselle oli kuitenkin asetettu varsin tiukat aikataulut, minkä vuoksi eräät opiskelijat olivat kokeneet opintojen suorittamisen ajoittain joustamattomaksi ja liian koulumaiseksi. Tehtävien suorittamisessa esiin tulleissa ongelmissa ohjeita ja apua oli saatu lähinnä opintojaksojen vastuuopettajilta. Vertaistukea oli jossain ongelmatilanteissa pyydetty verkon välityksellä myös muilta koulutuksessa olevilta opiskelijoilta.

Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen -koulutuksen opiskelijat olivat voineet valita, haluavatko he opiskella kokonaan verkon välityksellä vai osallistua myös ryhmä- ja kontaktiopetukseen ja edetä opinnoissaan niiden mukana. Korkeakouludiplomiopintoja suorittavista opiskelijoista ei siten muodostettu omaa erillistä ryhmää, kuten muissa koulutuskokeiluissa. Opintonsa aloittavien ryhmä jäi pienemmäksi kuin muissa koulutuksissa ja osa opiskelijoista asui niin etäällä koulutuspaikkakunnasta, että verkko-opiskelu oli heille käytännössä ainoa mahdollisuus tehdä opintoja. Opiskelijoiden opiskelulle asettamat tavoitteet vaihtelivat paljon yksilökohtaisesti, niinpä tarjottu 60 opintopisteen koulutuskokonaisuus saattoi alun alkaenkin olla useimmille liian laaja.

Gerontologisen kuntoutuksen koulutukseen osallistuneista muodostui opiskelijoiden erilaisista koulutus- ja työkokemustaustoista huolimatta varsin kiinteä ryhmä. Opiskelijat kokivat lähipäivien keskustelut, vuorovaikutuksen ja vertaistuen hyvin tärkeänä ja antoisana osana opintojaan. Ryhmän koettiin myös kannustavan opintojen loppuun suorittamiseen. Koska opintoihin sisältyi suhteellisen laajasti sosiaali- ja terveysalan perusopintoja, osa opiskelijoista koki opintojen alkuvaiheessa, että koulutus ei ollut tarjonnut mitään uutta.

Tyytyväisimpiä korkeakouludiplomikoulutukseen olivat Hankintaosaajakoulutuksen opiskelijat, mikä tuli esille sekä opiskelijakyselyssä että opiskelijahaastatteluissa. Opintotehtävät arvioitiin vaativiksi ja haasteellisiksi, mutta ne vastasivat hyvin opiskelijoiden tarpeisiin laajentaa ja syventää osaamista hankintoihin liittyvissä työtehtävissä. Hankintaosaajakoulutukseen osallistuneet arvostivat vastuuopettajien korkeatasoista asiantuntemusta ja opiskelijaryhmän merkitystä opinnoissaan.

Korkeakouludiplomiopintonsa tavoiteajassa suoritti 15 Gerontologisen kuntoutuksen opiskelijaa, 13 Hankintaosaajakoulutuksen opiskelijaa ja 11 Henkilöstö- ja talousosaajakoulutuksen opiskelijaa. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen koulutuksen opiskelijoista yksikään ei suorittanut 60 opintopisteen kokonaisuutta tavoiteajassa. (JAMKin projektihenkilöstön kirjallinen tiedonanto tammikuussa 2016.)

6

Johtopäätökset ja suositukset

OKM:n työryhmän korkeakouludiplomikoulutuskokeilulle asettamat *tavoitteet* kohdentuivat lähtökohtaisesti moneen suuntaan. Kokeilulla haluttiin saada tietoa siitä, miten hyvin korkeakoulututkintoa suppeammat opintokokonaisuudet palvelevat sekä vailla aiempaa korkeakoulutusta olevia että niitä, jotka haluavat täydentää ja uudelleen suunnata osaamistaan. Lisäksi kokeilun avulla haluttiin selvittää, miten hyvin näillä kokonaisuuksilla pystytään vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin.

Tässä seuranta- ja arviointihankkeessa pääpaino on ollut toisaalta kokeilun suunnittelu- ja käynnistymisprosessin tarkastelussa, toisaalta koulutuksessa olleiden opiskelijoiden näkemysten ja kokemusten selvittelyssä. Hankkeen *väliraportissa* kuvattiin muun muassa sitä, mitkä olivat kokeiluun valittujen koulutuskokonaisuuksien valinnan perustelut eri toimijoiden näkökulmasta, miten opiskelijavalinta toteutettiin ja millaisia olivat koulutuksen aloittaneet opiskelijat. Lisäksi kuvattiin eri alojen korkeakouludiplomikoulutusten opetussisältöjä ja pedagogisia ratkaisuja. Tässä *loppuraportissa* pääroolissa ovat korkeakouludiplomikoulutuksessa opiskelleiden näkemykset ja kokemukset koulutuskokeilusta. Arviointitiedot perustuvat opiskelijahaastatteluihin ja opiskelijoilta verkkokyselyllä kerättyihin tietoihin. Opiskelijoiden arviointiaineistoa täydentää koulutukseen osallistuneilta työnantajilta kerätty haastatteluaineisto.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) sai ministeriöltä luvan ja rahoituksen lähteä ainoana korkeakouluna Suomessa toteuttamaan korkeakouludiplomikoulutuskokeilua. Korkeakouludiplomikoulutus oli korkeakoulutasoista koulutusta, johon osallistumiselle

ei asetettu pohjakoulutus- tai työkokemusvaatimuksia, koulutukseen pääsi ilmoittautumisjärjestyksessä (poikkeuksena Gerontologisen kuntoutuksen hakijoiden soveltuvuushaastattelu), ja osana avoimen ammattikorkeakoulun toimintaa se oli myös maksullista. Korkeakouludiplomikoulutusten valinta ja suunnittelu JAMKissa tapahtui yhteistyössä työelämän ja koulutuksen eri sidosryhmien kanssa. Koulutusten laajuudeksi päätettiin 60 opintopistettä. Tämän arvioitiin olevan maksimipistemäärä, jonka opiskelijat voivat suorittaa koulutuskokeilun aikana 1,5 vuodessa osa-aikaisesti opiskellen. Suoritetut korkeakouludiplomiopinnot voi sisällyttää ammattikorkeakoulututkintoon, jos opiskelija myöhemmin hakee ja tulee valituksi tutkinto-opiskelijaksi.

Vaikka tämän seuranta- ja arviointitutkimuksen tuloksia ei voida verrata muuhun vastaavaan koulutukseen Suomessa, yhtenä vertailukohtana voidaan pitää *avoimessa korkeakoulussa* eli avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritettavia opintoja. Merkittävin ero avoimessa ammattikorkeakoulussa opiskeluun oli se, korkeakouludiplomikoulutuksessa suoritettavat opinnot muodostuivat eri alojen ammattikorkeakoulututkintojen osista laadituista opintokokonaisuuksista. Koulutukseen osallistuvat opiskelijat etenivät opinnoissaan valmiiksi laaditun opetussuunnitelman mukaan, jossa oli vain vähän mahdollisuuksia yksilöllisiin valintoihin. Tulosten perusteella näyttää siltä, että opintojen paketointi laajemmaksi *osaamiskokonaisuudeksi* on ollut korkeakoulutukseen ensimmäistä kertaa hakeutuvien näkökulmasta järkevää, sillä 60 opintopisteen suorittaminen mahdollistaa myös hakeutumisen ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi *avoimen ammattikorkeakoulun* väylän kautta. Koska avoimen tutkintoväylän valintaperusteet ja valittavien määrä kuitenkin vaihtelevat eri koulutusaloilla ja tutkinto-ohjelmittain, tutkinto-opintojen jatkamismahdollisuus ei ole itsestäänselvyys. Avoimen ammattikorkeakoulun väylään liittyvissä keskusteluissa ei ole toistaiseksi nostettu esille samankaltaisia puheenvuoroja kuin avoimeen yliopiston puolella. Haltian (2015) mukaan akateeminen diskurssi on koulutuksen maksuttomuutta ja formaalista sisäänpääsyä korostaessaan vastustanut avoimen väylää, kun taas sujuvuuden diskurssi perustelee avoimen väylän tarvetta joustavien opintopolkujen, opintojen tehokkuuden ja työelämatarpeiden näkökulmasta. Korkeakouludiplomiopintojen suorittaminen ei tuo opiskelijoille lisätua opiskelijavalintoihin vaan he kilpailevat samoista opiskelupaikoista avoimen ammattikorkeakoulun väylän muiden opiskelijoiden kanssa. Näin ollen korkeakouludiplomiopinnot eivät tarjoa taktikointimahdollisuuksia eri valintareittien välillä. Korkeakouludiplomiopiskelijat itse eivät pitäneet avoimeen korkeakoulutukseen liittyvää koulutuksen maksullisuutta erityisenä koulutukseen hakeutumisen kynnyskysymyksenä.

Suosituksset: Korkeakouludiplomikoulutusten kaltaisia laajempien osaamiskokonaisuuksien suunnittelua ja tarjontaa on syytä jatkaa osana avoimen korkeakoulun toimintaa. Jos koulutukseen toivotaan hakeutuvan vailla aiempia korkeakouluopin-
toja olevia henkilöitä, on kokonaisuudet rakennettava siten, että niissä on riittävä määrä alan perusopintoja ja alan opiskelua edistäviä yhteisiä opintoja. Koulutusko-
konaisuuksien tulee rakentua olemassa olevien korkeakoulututkintojen osista ja ol-
la riittävän laajoja, jotta ne sujuvoittavat korkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi siirty-
mistä. Lisäksi monimuotototeutus mahdollistaa opintojen joustavan suorittamisen.

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutui pääasiallisesti yli 40-vuotiaita pitkään työelä-
mässä toimineita henkilöitä, joilla oli ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto ja
lisäksi suoritettuna lukuisa määrä erityyppisiä ja -laajuisia täydennyskoulutuskursseja. Nä-
mä opiskelijat eivät tavoitelleet opintosuorituksia ensisijaisesti uutta tutkintoa varten vaan
halusivat korkeakouludiplomiopintojen avulla *laajentaa ja syventää osaamistaan työelämässä*
tietyllä osaamisalueella. Korkeakouludiplomikoulutus tarjosi heille aiemmin suoritetusta
tutkinnosta tai nykyisestä työtehtävästä ”puuttuvan palikan”. Pitkään työelämässä toimi-
neet ja samalta alalta lisäosaamista hakeneet opiskelijat kokivat voineensa kerrata ja päivit-
tää osaamistaan korkeakouludiplomikoulutuksessa. Samalla osa heistä oli turhautuneita
siihen, että opintojen alkuvaiheessa koulutus ei ollut tarjonnut sisällöllisesti uutta eikä
mahdollistanut yksilöllisiä valintoja. Näillä opiskelijoilla lisäkoulutuksen tarve oli paljolti
noussut muuttuneista työelämän vaatimuksista, minkä vuoksi heidän osallistumistaan
aikuiskoulutukseen voidaan Silvennoisen ja Lindbergin (2015) aikuiskoulutustyyppien
mukaan kuvata henkilöstökoulutukseksi (työnantajan osittain tai kokonaan kustanta-
ma formaali ja non-formaali koulutus). Korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneet
samaistivat koulutuksen osittain täydennyskoulutukseksi eli koulutukseen osallistujien
tarpeeseen räätälöidyksi täsmäkoulutukseksi, mitä koulutus ei varsinaisesti kuitenkaan ole.

Suosituksset: Korkeakouludiplomin kaltaisilla osaamiskokonaisuuksilla voidaan vas-
tata joustavasti työelämän muuttuviin tarpeisiin. Opintojen alkuvaiheessa tulee
pyrkä opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustami-
seen niin, että aiempi tutkintokoulutus ja työkokemus mahdollistavat opinnoissa
suuremman valinnaisuuden.

Korkeakouludiplomikoulutuskokeiluun osallistuneiden koulutusten toteutusmallit vaihtelivat niin rakenteeltaan, sisältöpainotuksiltaan kuin toteutustavoiltaan. Koulutuksissa sovellettiin eri aloilla vakiintuneita ja hyviksi todettuja pedagogisia ratkaisuja, minkä ohella kokeiltiin myös uusia käytänteitä. Opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä koulutusten sisältöihin, päätoteutustapoihin ja opintojen suoritusmahdollisuuksiin. Opiskelijat nostivat koulutusta koskevissa arvioinneissaan esiin opiskelua merkittävästi edistäneinä tekijöinä vastuuopettajien asiantuntemuksen ja heiltä saadun ohjauksen sekä opiskelijatovereiden kanssa käydyt keskustelut ja vertaistuen. Opiskelijaryhmien sisäinen heterogeenisyys koettiin koulutuksen vahvuutena. Opiskeluun käytettävissä oleva aika vaihteli opiskelijoilla erityisesti työhön ja perheeseen liittyvien tekijöiden vuoksi, mikä vaikutti sekä yksittäisten opintojaksojen suorittamiseen että kaikkien korkeakouludiplomikokonaisuuden kuuluvien opintojen loppuun suorittamiseen vaaditussa aikataulussa.

Suosituks: Korkeakouludiplomikoulutusten kaltaisissa koulutuksissa on suositeltavaa soveltaa erilaisia pedagogisia ratkaisuja. Ratkaisujen valinnassa on opintosisältöjen ohella hyvä huomioida muun muassa opiskelijoiden ohjauksen tarve, opiskelijoiden opiskeluvalmiudet, opiskelijaryhmän heterogeenisyys sekä käytettävissä olevat laite- ja tilaresurssit. Erityisesti on tarpeen kiinnittää huomiota opintojen alkuvaiheen ohjaukseen ja palautteenantotapoihin. On olennaista myös vahvistaa opiskelijoiden ryhmäytymistä ja ryhmän tarjoamaa vertaistukea opintojen suorittamisessa. Osaamiskokonaisuuksien suorittamisen kokonaisuikataulun on hyvä olla varsin sitova, vaikka yksittäisten opintojaksojen suorittamisessa onkin tarpeen sallia joustavuutta yksilö- ja tilannekohtaisesti. Koulutuksen järjestäjän on voitava toteuttaa koulutus siihen varattujen resurssien puitteissa.

Korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden arvioinnit koulutuksen merkityksestä oman työnsä ja työelämän kannalta vaihtelivat eri koulutuskokonaisuuksiin osallistuneiden ryhmissä. Useimmat opiskelijoista aikoivat jatkaa entisissä työtehtävissään ja entisessä työpaikassaan korkeakouludiplomiopintojen suorittamisen jälkeenkin. Opintojen arvioitiin kuitenkin laajentaneen ja syventäneen omaa osaamista. Koulutuksen arvioitiin myös parantavan omia urakehitysmahdollisuuksia. Tähän seurantatutkimukseen liittyen ei ollut mahdollisuutta kerätä tietoa siitä, millaisia työhön ja työsuhteisiin liittyviä muutoksia opiskelijoilla oli tapahtunut jo koulutuksen aikana ja mikä oli ollut koulutuksen merkitys muutoksissa. Työnantajahaastattelut antoivat kuitenkin varsin myönteisen kuvan korkeakouludiplomikoulutuksen merkityksestä työnantajaorganisaatiolle. Koulutukseen osallistuneet työntekijä olivat voineet hyödyntää jo koulutuksen aikana uutta

tietoaan ja osaamistaan organisaatioissa, minkä vuoksi koulutuksen koettiin vastanneen hyvin työnantajien odotuksia. Korkeakouludiplomiopiskelijoiden ja heidän työnantajiansa oli kuitenkin vaikea arvioida yleisesti kyseisen koulutuksen merkitystä työelämässä, koska sen tunnettuus on vähäinen.

Suositukset: Korkeakouludiplomikoulutusten kaltaisten osaamiskokonaisuuksien tunnettuutta työelämässä on vahvistettava eri keinoin. Tiedonjakoa eri sektoreille ja kohderyhmille tulee lisätä kaikista koulutukseen liittyvistä asioista, kuten sisällöistä, laajuudesta, tasosta, potentiaalisista kohderyhmistä, koulutuksen maksullisuudesta, opintojen suoritustavoista.

Korkeakoulutasoisen osaamisen uudistaminen kytkeytyy keskusteluihin niin sanottujen lyhyiden korkeakoulututkintojen (Short Cycle Higher Education, SCHE) käyttöönotosta ja tunnustamisesta. Eurooppalaisessa kontekstissa (European Commission 2015) tällaisen koulutuksen status ja laajuus vaihtelevat eri maissa: ne voivat olla osa korkea-asteen koulutusta, ammatillista jatko- tai täydennyskoulutusta tai toisen asteen koulutusta; koulutuksen yleisin laajuus on 120 ECTS-opintopistettä (kesto 2 v), mutta se voi vaihdella välillä 60 ECTS (1 v) – 180 ECTS (3 v). Lyhyiden tutkintojen yhteydessä käytetyt tutkintonimikkeet vaihtelevat eri maissa, esim. *Higher Education Certificate, Professional diploma, Undergraduate diploma, Associate degree, Foundation Degree, First Level Professional, Higher Education Diploma, Sub-Bachelor, Professional Bachelor*. Lisäksi tutkinnoista saatuja opintosuorituksia hyväksiluetaan vaihtelevasti siirryttäessä ”ensimmäisen syklin” -korkeakouluopintoihin (ks. myös Cedefop 2014; Cremonini 2010; Kirsch & Beernaert 2011; Slantcheva-Durst 2010). Suomessa ei ole tehty päätöksiä lyhyttutkintojen asemasta maamme koulutusjärjestelmässä (vt. Yerevan Communique 2015).

Korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneet opiskelijat eivät pitäneet korkeakouludiplomi-nimikettä itsessään tärkeänä. Sen sijaan he pitivät tärkeänä sitä, että diplomissa kuvattaisiin heidän suorittamiensa opintojen sisältöä ja laajuutta, niin että se antaisi mahdollisimman selkeän ja tarkan kuvauksen siitä, millaista osaamista koulutus on tuottanut. Opiskelijat pitivät koulutuksen laajuutta melko optimaalisena ja kokivat, että työn ohessa suoritettaessa kyseeseen ei voisi tulla 60 opintopistettä laajempi kokonaisuus.

Suosituksset: Korkeakouludiplomikoulutuskokeilusta saatujen kokemusten perusteella Suomessa on tarvetta kokonaista korkeakoulututkintoa suppeampien korkeakoulutusoisten osaamiskokonaisuuksien tarjoamiselle, joiden laadinnassa on tärkeää kuunnella työelämän tarpeita. Tällaisia koulutuskokonaisuuksia voidaan laatia joustavasti melko nopeallakin aikataululla. Korkeakouludiplomikoulutuskokeilussa opinnoista puuttui erillinen ohjattu harjoittelujakso, mikä heikensi kokonaisuuden tuottamaa hyötyä alan vaihtajille. Koulutuksen työelämäyhteyden varmistamiseksi ja vahvistamiseksi opintoihin on syytä sisällyttää myös työelämään kiinteästi kytkeytyvä harjoittelujakso, mikäli opiskelijalla ei ole alan työkokemusta.

Tutkintönäkökulmasta tarkasteltuna sekä verrattuna vastaavaan eurooppalaiseen koulutustarjontaan 60 opintopisteen koulutuskokonaisuus on kuitenkin varsin suppea. Tämän vuoksi on syytä jatkaa eurooppalaista benchmarkingia ennen kuin voidaan tehdä päätöksiä mahdollisen vastaavan suomalaisen lyhyttutkinnon tarpeesta, laajuudesta ja asemasta Suomen koulutusjärjestelmässä. Tutkinnon tunnustamisen ja tunnistamisen kriteerien tulee olla selkeitä.

Lähteet

- Aittola, H., Siekkinen, T. & Välimaa, J. 2014. Korkeakouludiplomi. Kokeiluhankkeen seuranta- ja arviointitutkimuksen väliraportti. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Työpapereita 32.
- Cedefop. 2014. Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education. European Centre for the Development of Vocational Education. Working paper No 23. Luxembourg: Publication Office of European Union.
- Cremonini, L. 2010. Short-Cycle Higher Education: An International Review. Cheps. http://www.wissenschaftsmanagement-online.de/sites/www.wissenschaftsmanagement-online.de/files/migrated_wimoarticle/001_CHEPS5ShortCycleHE.pdf (viitattu 11.01.2015).
- Haltia, N. 2015. Avoimen yliopiston tutkintoväylä koulutuspoliittisessa keskustelussa. *Aikuiskasvatus* 35 (4), 254–263.
- Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. 2014. Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva 2010–luvulla. Opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelua. *Aikuiskasvatus* 34 (4), 244–258.
- Ikonen, H. (toim.) 2014. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 193.
- Kirch, M. & Beernaert, Y. 2011. Short cycle higher education in Europe. Level 5: The missing link. Summative report. http://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/L5_report_SCHE_in_Europe_full_report_Jan2011.pdf (viitattu 11.1.2016).
- Korva, M. 2014. Avoimesta tehoa tutkintokoulutukseen. Julkaisussa H. Ikonen (toim.) Koulutuksen kehittämisen katsaus 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 193, 27–35.
- Lohikoski, S. 2008. Avoimen korkeakoulun opiskelija: Profiiliselvitys 2006–2007. Satakunnan ammattikorkeakoulun raportteja B 2. Pori.
- OKM. 2013. Monipuoliset ja sujuvat opintopolut. Korkeakoulujen kehittämistyöryhmän muistio. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:2. Helsinki.
- Opetushallitus. 2014. Tutkintojen viitekehykset. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/tutkintojen_viitekehykset (viitattu 04.01.2016).
- Pintilä, T. & Kirjalainen, E. 2014. Korkeakouludiplomi – taustat ja pilotointi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa 2013–2015. Julkaisussa H. Ikonen (toim.) Koulutuksen kehittämisen katsaus 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 193, 11–26.

Lähteet

- Pulkkinen, S. 2014. Aikuisena ammattikorkeakoulussa – Aikuisopiskelijoiden kokemukset ammattikorkeakouluopinnoista nuorten ja aikuiskoulutuksen koulutusohjelmissa. Julkaisussa S. Pihlajaniemi, T. Villa, L. Lavikainen & L. Valkeasuo (toim.) *Oppia ikä kaikki. Kouluttautumisen edellytykset eri elämänvaiheissa. Opiskelijatutkimuksen vuosikirja 2014*. Helsinki: Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus, 72–89.
- Repo, S., Vuoksenranta, S.-T. & Ruokolainen, O. 2014. Kuinka avoimen yliopiston opiskelija yhdistää opiskelun, työn ja perheen. *Aikuiskasvatus* 34 (4), 259–268.
- Silvennoinen, H. & Lindberg, M. 2015. Aikuiskoulutukseen osallistuminen Suomessa. *Aikuiskasvatus* 35 (4), 266–281.
- Slantcheva-Durst, S. 2010. Chapter 1: Redefining short-cycle higher education across Europe: The challenges of Bologna. *Community College Review* 38 (2), 111–132.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2012. Aikuiskoulutustutkimus. Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2012, 1. Aikuiskoulutuksen sisältö. Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/aku/2012/02/aku_2012_02_2014-05-28_kat_001_fi.html (viitattu 3.11.2015).
- Yerevan Communiqué. 2015. EHEA Ministerial Conference.

Liitteet

Liite 1. Opiskelijahaastattelurunko

KORKEAKOULUDIPLOMI: OPISKELIJAAHASTATTELUT

1) Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen

- Miksi hakeuduitte ja aloititte korkeakouludiplomikoulutuksen?
- Mietittekö joitain muita (koulutus)vaihtoehtoja korkeakouludiplomikoulutukselle? Mitä? Miksei suoraan tutkintokoulutukseen?
- Millaista lisäarvoa toivotte koulutuksen tuovan?
- Mitä mieltä olette koulutuksen laajuudesta (60–90 op / 1,5–2 vuotta)?

2) Koulutuksen toteutus, oppimisprosessi (ja vaikuttavuus)

- Mitä mieltä olette koulutuksen toteutustavasta (organisointi/opiskelumenetelmät oppimismenetelmät/suoritustavat)?
- Millaisiksi olette kokeneet opiskeluisällöt?
- Miten henkilökohtainen ohjaus on mielestänne toteutettu?
- Miten opiskelijaryhmän koostumus on mielestänne vaikuttanut opiskeluun ja oppimiseen?
- Miten koette opintojen edenneen tähän mennessä?

3) Mitä koulutuksen jälkeen?

- Mitä hyötyä korkeakouludiplomin suorittamisesta arvioitte olevan työelämässä ja -markkinoilla?
- Mitä arvioitte tekevänne koulutuksen jälkeen? (työtehtävät, työllistyminen, tutkinnon suorittaminen)?

4) Yleistä koulutuksesta

- Mitä mieltä olette koulutuksen maksullisuudesta?
- Mikä merkitys on sillä, että suoritetusta koulutuksen suorittamisesta saa diplomitodistuksen?

5) Koulutuksen ja työn / muun elämän yhteensovittaminen

- Miten työnantajanne ovat suhtautuneet korkeakouludiplomikoulutukseen osallistumiseen?
- Miten koulutuksen ja työn / muun elämän yhteensovittaminen on onnistunut?
- Mitä hyviä / huonoja puolia koette koulutuksessa olevan?
- Mitä voisi tehdä toisin / paremmin?
- Mitä muuta haluaisitte vielä sanoa?

Liite 2. Kyselylomake

KYSELY KORKEAKOULUDIPLOMIOPISKELIJOILLE

0 VASTAAJAN TUNNISTE

0. Sähköpostiosoitteesi alkuosa (esim. H3421 tai maija.makinen)

I TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

- a. mies
- b. nainen

2. Ikä

- a. ____v.

3. Asuinpaikkakunta

- a. _____

4. Yleissivistävä pohjakoulutus

- a. Peruskoulu (tai kansakoulu/keskikoulu)
- b. Lukio

5. Muut tutkinnot (Valitse **KAIKKI** suorittamasi tutkinnot.)

- a. Keskiasteen (toisen asteen) ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto
- b. Erikoisammattitutkinto
- c. Ammatillinen opistoasteen tutkinto
- d. Ammattikorkeakoulututkinto (alempi)
- e. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- f. Alempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- g. Ylempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- h. Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto
- i. Ei muuta tutkintoa

6. Työkokemus (vuosina)

- a. 1-5 v.
- b. 6-10v.
- c. 11-15 v.
- d. 16-20 v.
- e. Yli 20 v.

7. Työmarkkina-asemasi tällä hetkellä

- a. Palkkatyö, yksityinen sektori
- b. Palkkatyö, julkinen sektori
- c. Palkkatyö, kolmas sektori
- d. Yrittäjä
- e. Työtön työnhakija
- f. Muu, mikä? _____

II KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSEEN HAKEUTUMINEN

8. Mihin korkeakouludiplomikoulutukseen olet osallistunut?

- a. Gerontologinen kuntoutus
- b. Hankintaosaaja
- c. Henkilöstö- ja talousosaaja
- d. Maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen

9. Miten paljon seuraavilla tekijöillä oli merkitystä korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisesi kannalta?

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutuminen	Paljon merkitystä	Jonkin verran merkitystä	En osaa sanoa	Vähän merkitystä	Ei lainkaan merkitystä
a. Halusin vahvistaa omaa työhön liittyvää osaamistani					
b. Korkeakouludiplomikoulutus tarjoaa täydentävää koulutusta eri alalta kuin aiemmat opintoni					
c. Uskon, että koulutus auttaa minua työllistymään paremmin					
d. Koulutus on tarpeeksi laaja kokonaisuus					
e. Koulutus on mahdollista suorittaa työn ohella					
f. Halusin suorittaa opintoja verkon kautta					
g. Hakeuduin koulutukseen, koska haluan jatkuvasti kehittää omaa osaamistani					
h. Tavoitteenani on hakeutua korkeakouludiplomiopiintojen kautta ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijaksi					

III KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSEN SISÄLTÖ JA TOTEUTUS

10. Montako opintopistettä olet tähän mennessä suorittanut korkeakoulu-diplomiopintoihisi liittyen?

- a. Syksyllä 2014: ____ opintopistettä
 b. Keväällä 2015: _____ opintopistettä

11. Millaisena olet pitänyt korkeakouludiplomiopintojen vaatimaa työmäärää?

Korkeakouludiplomiopintojen vaatima työmäärä	Sopiva	Melko sopiva	Hieman liian suuri	Liian suuri	En osaa sanoa
Syksy 2014					
Kevät 2015					

12. Millaisena olet kokenut korkeakouludiplomiopintojen suorittamisen vaaditussa aikataulussa?

Korkeakouludiplomiopintojen suorittaminen aikataulussa	Ei vaikeuksia pysyä aikataulussa	Jonkin verran vaikeuksia pysyä aikataulussa	Paljon vaikeuksia pysyä aikataulussa	En osaa sanoa
Syksy 2014				
Kevät 2015				

13. Millaisina olet pitänyt seuraavia opintojen toteutustapoja?

Opintojen toteutustapa	On sovel- tunut erit- tään hyvin	On sovel- tunut mel- ko hyvin	On sovel- tunut mel- ko huo- nosti	On sovel- tunut erit- tään huo- nosti	Ei koke- musta ky- seisestä to- teutusta- vasta
a. Lähiopetuspäivät					
b. Oppilaitoksessa tarjottava muu lähiopetus					
c. Verkkoluennot ja alustukset					
d. Yksilötehtävät					
e. Pari- ja ryhmätyöt					
f. Tentit					
g. Keskustelut ja kokemusten vaihto oman opiskelijaryhmän kanssa					

14. Millaiset valmiudet sinulla on ollut suorittaa korkeakouludiplomiopintoja?

Valmius	Hyvät valmiudet	Melko hyvät valmiudet	En osaa sanoa	Melko huonot valmiudet	Huonot valmiudet
a. Yleiset opiskeluvalmiudet					
b. Perustiedot alalta					
c. Tietotekniset valmiudet					
d. Vieraskielisen oppimateriaalin käyttäminen					
e. Kyky etsiä tarvittavaa lisätietoa opittavista asioista					

15. Arvioi, miten seuraavat väittämät kuvaavat kokemuksiasi koulutuksesta

Korkeakouludiplomikoulutus	Pitää hyvin paikkansa	Pitää melko hyvin paikkansa	En osaa sanoa	Pitää melko huonosti paikkansa	Ei pidä lainkaan paikkaansa
a. Koulutus on vastannut odotuksiani					
b. Olen oppinut uusia asiasisältöjä					
c. Opintojaksojen sisällöt ovat olleet hyödyllisiä					
d. Opintoihin liittyvä kurssimateriaali on ollut hyödyllistä					
e. Koulutus on ollut käytännönläheistä					
f. Opinnot ovat lisänneet teoreettista ymmärrystäni					
g. Verkko-/monimuoto-opinnot sopivat minulle hyvin					
h. Olisin toivonut koulutukseen enemmän lähiopetuspäiviä/tarjontaa					
i. Oppimistehtävien suorittamisaikataulu on ollut riittävän joustava					
j. Oppimistehtävät ovat olleet riittävän monipuolisia					
k. Koulutuksessa käytetyt tekniset järjestelmät ovat tukeneet hyvin opiskelua					
l. Koulutuksen suorittaminen työn ohella on onnistunut hyvin					

m. Koulutus on toteutettu liian koulumaisesti					
n. Olen saanut tarpeeksi ohjausta siitä, mitä opintoja minun kannattaa valita					
o. Olen saanut opettajilta riittävästi palautetta suorituksistani					
p. Olen voinut antaa palautetta koulutuksesta opintojaksojen opettajille					
q. Olen pystynyt liittämään oppimistehtävät työhöni					
r. Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjausta sitä tarvitessani					
s. Olen kokenut aikaisempien opintojeni kertaamisen hyödyllisenä					
t. Koulutus on ollut laadukasta					
u. Olen saanut opiskeluuni tukea muilta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta					
v. On hyvä, ettei koulutukseen osallistuville ole asetettu taustakoulutus- tai alavaatimuksia					
x. Koulutuksen suorittamisen sekä työn ja/tai muun elämän yhteensovittaminen on ollut haastavaa					
y. Voin suositella koulutusta muille vastaavassa tilanteessa oleville					
z. Koulutuksen tunnettuus työelämässä on riittävän hyvä					

16. Korkeakouludiplomikoulutuksen maksullisuus

- a. Maksan koulutuksen kokonaan tai pääosin itse
- b. Työnantajani maksaa koulutuksen kokonaan tai pääosin
- c. Joku muu maksaa koulutuksen

17. Korkeakouludiplomikoulutuksen opintomaksu (600 €) on

- a. Edullinen
- b. Sopiva
- c. Kallis
- d. En osaa sanoa

IV KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUS JA TYÖELÄMÄ

18. Millaista tukea olet saanut opintoihisi työnantajaltasi? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)

- a. Olen tällä hetkellä työtön.
- b. Minulla on oma yritys.
- c. Olen voinut osallistua lähiopintopäiviin työajallani.
- d. Olen voinut käyttää työaikaani opintoihin liittyvien tehtävien tekemiseen.
- e. Työnantajani on osallistunut opintoihin liittyviin matka- ja majoituskustannuksiin.
- f. Työnantajani on suhtautunut kannustavasti opintoihini.
- g. En osaa sanoa.

V TILANTEESI KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSEN SUORITTAMISEN JÄLKEEN

19.1. Millaiseksi arvioit työmarkkina-asemasi korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen? (Valitse sopiva vaihtoehto.)

- a. Vaihdan todennäköisesti toiseen työpaikkaan
- b. Työtehtäväni muuttuvat, mutta työnantajani pysyy samana
- c. Jatkan nykyisissä työtehtävissäni ja nykyisessä työpaikassani
- d. Työllistyn todennäköisesti pian koulutuksen suorittamisen jälkeen
- e. Olen työttömänä
- f. Muu, mikä? _____
- g. En aio suorittaa kaikkia korkeakouludiplomiin tarvittavia opintoja. Miksi?

19.2. Millaisia muutoksia arvioit työssäsi tapahtuvan korkeakouludiplomikoulutuksen suorittamisen jälkeen?

Muutokset työssä koulutuksen jälkeen	Pitää hyvin paikkansa	Pitää melko hyvin paikkansa	En osaa sanoa	Pitää melko huonosti paikkansa	Ei pidä lainkaan paikkaansa
a. Työstäni tulee itsenäisempää					
b. Saan työssäni lisää vastuuta					
c. Tuloni kasvavat					
d. Työtehtävistäni tulee nykyistä vaativampia					
e. Työnkuvani laajenee					
f. Korkeakouludiplomikoulutus parantaa urakehitysmahdollisuuksiani					

20. Haetko korkeakouludiplomikoulutuksen aikana tai sen jälkeen tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun?

- Kyllä, alempaan ammattikorkeakoulututkintoon
- Kyllä, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon
- En aio hakea tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun
- En osaa sanoa

VI YLEISTÄ KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSEN TOTEUTUKSESTA JA TULEVAISUUDESTA

21. Millaisen kokonaisarvosanan antaisit korkeakouludiplomikoulutukselle? (5=erinomainen, 4=kiitettävä, 3=hyvä, 2=tydyttävä, 1=välttävä)

Kokonaisarvosana: _____

22. Mitkä ovat mielestäsi olleet korkeakouludiplomikoulutuksen parhaat puolet? (Mainitse enintään kolme seikkaa.)

1. _____
2. _____
3. _____

23. Mitä asioita korkeakouludiplomikoulutuksessa pitäisi tehdä toisin / kehittää? (Mainitse enintään kolme seikkaa.)

1. _____
2. _____
3. _____

24. Miten mielestäsi se, että korkeakouludiplomikoulutus on vasta kokeilu, on mahdollisesti näkynyt koulutuksessa?

25. Mitä muuta haluaisit vielä tuoda esiin korkeakouludiplomikoulutukseen liittyen?

Kiitos, että vastasit kyselyyn! Kyselyn tulokset raportoidaan osana korkeakouludiplomikokeilua käsittelevää loppuraporttia vuoden 2015 lopussa.

Liite 3. Työnantajahaastattelut

1. Kuka ehdotti koulutukseen osallistumista?
2. Millaisia odotuksia tai opiskelijaa koskevia koulutustarpeita sinulla työnantajana oli ennen koulutusta?
3. Millaisia hyötyjä koulutuksesta on ollut työnantajalle?
4. Miten koulutus on vaikuttanut opiskelijan osaamisen kehittymiseen?
5. Millaisia haittoja tai haasteita koulutuksesta on mahdollisesti ollut työnantajalle/työyhteisölle?
6. Millaista tukea työnantaja on tarjonnut opiskelijalle?
7. Mitä mieltä olet koulutuksen laajuudesta ja tasosta?
8. Miten työnantajan näkökulmasta tarkasteltuna KKD-tyyppisen koulutusta voisi tai olisi tarpeen kehittää?
9. Mitä muuta haluaisit vielä tuoda esille korkeakouludiplomikoulutukseen liittyen?

KORKEAKOULUDIPLOMIKOKEILU PÄHKINÄNKUORESSA

MITEN LÄHTI LIIKKEELLE?

- Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän esityksestä.

TARKOITUS

- Kokeilun tavoitteena on selvittää työelämän tarvetta uudentyyppisille, kokonaisiksi korkeakoulututkintoja suppeammille osaamiskokonaisuuksille (enintään 120 opintopistettä) eri aloilla ja selvittää, miten ne parhaiten vastaavat taustaltaan erilaisten opiskelijaryhmien tarpeisiin.

KUKA KOKEILEE?

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) vastaa pilotin toteuttamisesta ainoana korkeakouluna Suomessa vuosina 2013–2015.
- JAMK käynnisti syksyllä 2014 neljä 60 opintopisteen laajuista 1,5 vuotta kestävä koulutusta: gerontologinen kuntoutus, hankintaosaaja, henkilöstö- ja talousosaaja sekä maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen. Koulutukset aloitti 85 opiskelijaa.

MITÄ KORKEAKOULUDIPLOMIKOULUTUKSET OVAT?

- Korkeakoulututkintojen osista muodostettuja osaamiskokonaisuuksia.
- Kaikille avoimia eikä koulutuksiin ole pohjakoulutus- tai työkokemusvaatimuksia.
- Osa avoimen ammattikorkeakoulun toimintaa.
- Eivät johda tutkintoon, mutta opiskelija saa todistuksen (diplomin).
- Korkeakouludiplomin avulla voi täydentää osaamistaan tai hankkia täysin uutta osaamista.
- Opinnot voi myöhemmin sisällyttää osaksi korkeakoulututkintoa.

HANKKEEN RAHOITUS

- Kokeiluhankkeen rahoittaa pääosin OKM.
- Koulutukset ovat maksullisia.

KOULUTUSKOKEILUN SEURANTA- JA ARVIOINTITUTKIMUS

- Seurantatutkimuksen tekijäksi valittiin Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Tutkimuksessa tarkastellaan kokeilun toimeenpanoa ja siitä saatuja kokemuksia opiskelijoiden, JAMKin ja työelämän kannalta.
- Tulosten perusteella esitetään johtopäätökset ja tehdään suositukset korkeakouludiplomin asemasta Suomen korkeakoulutusjärjestelmässä.
- Tutkimuksen väliraportti julkistettiin 9.2.2015 ja loppuraportti vuoden 2016 alussa.

LISÄTIETOJA

- Pilotointi: www.jamk.fi/korkeakouludiplomi
- Tutkimus: <https://ktl.jyu.fi/diplomitutkimus>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN käynnistämän korkeakouludiplomikoulutuskokeilun tarkoituksena oli selvittää kokonaisia korkeakoulututkintoja suppeampien korkeakoulutasoisten osaamiskokonaisuuksien käyttökelpoisuutta ja tarvetta erilaisten opiskelijaryhmien ja työelämän kannalta. Koulutuskokeilun toteutti vuosina 2014–2015 Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) ainoana korkeakouluna Suomessa.

Tämä julkaisu on kokeilun seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportti, jossa kerrotaan korkeakouludiplomikoulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden ja heidän työnantajiansa näkemyksistä ja kokemuksista. Tutkimuksen perusteella esitetään johtopäätökset ja suositukset korkeakouludiplomikoulutuksesta maamme koulutusjärjestelmässä.

